

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

Особливості перекладу промов американських президентів
(на матеріалі промов Барака Обами та Джо Байдена)

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук, доц. Баранова С. В.

Виконала:
студ. групи ПР.м-21
Курас Анна Андріївна

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доц.
Жулавська Ольга Олександрівна

Суми 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ США.....	7
1.1 Поняття «політична промова». Види та функції.....	7
1.2 Структура політичної промови.....	11
РОЗДІЛ 2 ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ.....	16
2.1 Поняття перекладу та його роль у політиці.....	16
2.2 Поняття перекладацьких трансформацій та їх види.....	19
2.3 Аналіз перекладацьких трансформацій, використаних при перекладі промов американських президентів Барака Обама та Джо Байдена.....	24
РОЗДІЛ 3 ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ.....	30
3.1 Лексичні особливості політичних промов і способи їхнього перекладу.....	30
3.2 Стилiстичні особливості політичних промов і способи їхнього перекладу.....	33
3.2.1 Потенціал метафори у політичних промовах.....	37
РОЗДІЛ 4 НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ НА МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ США.....	42
4.1 Особливості навчання перекладу у ВНЗ.....	42
4.2 Система вправ для навчання студентів перекладацьких трансформацій на матеріалі політичних промов американських президентів Барака Обама та Джо Байдена.....	48
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Переклад політичних промов є ключовим елементом міжнародної комунікації та взаєморозуміння між країнами та культурами. Політичні промови можуть містити важливу інформацію про позиції та інтереси країн, про їхні зовнішньополітичні стратегії та плани на майбутнє. Переклад політичних промов може бути складним завданням, оскільки він вимагає глибокого знання мови оригіналу та мови перекладу, а також розуміння політичних процесів та культурних особливостей, що може впливати на сприйняття та інтерпретацію політичних промов. Над дослідженнями перекладу промов у політичному дискурсі працювали: М. Бейкер [37], Е. Гентцлер [51], О. Ю. Герасименко [6], Т. Ф. Доній [7], Д. Еванс [41], І. С. Зоренко [11], Н. А. Карпенко [33], І. М. Клименко [11], Л. В. Першина [24], Л. Г. Таланова [24], М. Тимочко [51], М. І. Уголькова [6], Ф. Фернандес [41], Г. В. Шаркова [33], Х. Шеффнер [49].

Перекладацькі трансформації є дуже важливим інструментом у перекладі політичних виступів, оскільки вони дозволяють передати зміст виступу з урахуванням культурних, лінгвістичних та стилістичних особливостей мови перекладу. Неправильний переклад може призвести до зміни смислу виступу та навіть спричинити непорозуміння між країнами. Належний переклад політичних промов забезпечує взаєморозуміння між країнами, сприяє діалогу та співпраці в міжнародних відносинах. Над дослідженням перекладацьких трансформацій працювали: О. М. Білоус [5], О. О. Жулавська [9], В. І. Карабан [10], І. В. Корунець [13], В. А. Лобода [16], О. В. Назаренко [9], П. Ньюмарк [46].

Протягом останніх років значно зросла політична співпраця України та США, що має важливе значення для обох країн. Переклад виступів Джо Байдена є дуже важливим для України, оскільки він є президентом Сполучених Штатів Америки, які є стратегічним партнером України. У своїх виступах, президент Байден висловлює позиції США щодо важливих питань для України, таких як її незалежність, територіальна цілісність, боротьба з корупцією, демократія та реформи. Також переклад виступів Джо Байдена є важливим з точки зору

культурного обміну між країнами, підвищення рівня взаєморозуміння та співпраці між народами. Барак Обама, який був президентом США з 2009 по 2017 рік, мав значний вплив на світову політику, в тому числі й на відносини між Україною і США. Він завжди виражав підтримку демократичних процесів в Україні та підтримував український народ у боротьбі за свої права та свободи. Одна з найважливіших причин любові та поваги до Барака Обама американським та іншими народами була його здатність об'єднувати людей. Він був харизматичним лідером, здатним виступати перед великою аудиторією та впливати на її почуття. Він вмів говорити про складні речі простими словами та переконувати людей у своїй правоті.

Використання політичних промов у навчанні перекладу може слугувати гарним матеріалом для розвитку навичок перекладу, аналізу, творчості та відповідальності. Це також сприяє поглибленню знань стосовно політичної термінології, культурних контекстів та важливості точності в перекладі. У цій роботі ми дослідимо особливості навчання перекладу у ВНЗ, як можна використовувати політичні промови у навчанні перекладу та як цей підхід сприяє підготовці майбутніх перекладачів до складних викликів перекладу та важливих завдань у сучасному суспільстві. Виділимо таких дослідників навчання перекладу: С. В. Баранова [1], І. Джонс [42], Л. П. Поліщук [25], Т. М. Пушкар [25], А. Д. Чепелюк [50], Л. М. Черноватий [32], Н. Яцишин [35].

Актуальність дослідження перекладу промов американських президентів пояснюється дружніми політичними зв'язками між Україною та США. Адекватний переклад таких промов грає важливу роль у міжнародній комунікації та взаєморозумінні між країнами.

Об'єктом дослідження в нашій роботі є промови 44-го та 46-го президента США Барака Обама та Джо Байдена.

Предметом дослідження є перекладацькі трансформації, які застосували перекладачі під час перекладу політичних промов Барака Обама та Джо Байдена.

Метою дослідження є визначення особливостей перекладу політичних виступів президентів США за допомогою аналізу лексичних та стилістичних

особливостей, а також перекладацьких трансформацій на матеріалі промов Барака Обама та Джо Байдена. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) розкрити сутність поняття «політична промова», визначити її види та функції;
- 2) розглянути структуру політичної промови;
- 3) розкрити сутність поняття «переклад» та визначити його роль у політиці;
- 4) дослідити визначення поняття «перекладацькі трансформації» та розглянути їхні види;
- 5) проаналізувати переклади промов Барака Обама та Джо Байдена та визначити перекладацькі трансформації, що слугували прийомами для створення адекватного перекладу цих політичних промов на українську мову;
- 6) виділити лексичні та стилістичні особливості політичних промов;
- 7) визначити потенціал метафори у політичних промовах;
- 8) окреслити особливості навчання перекладу у ВНЗ;
- 9) розробити систему вправ для навчання перекладацьких трансформацій на матеріалі промов американських президентів Барака Обама та Джо Байдена.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі **методи дослідження**: аналіз літературних джерел, метод словникової дефініції для надання визначень термінів «політична промова», «переклад» та «перекладацькі трансформації», порівняльний аналіз текстів оригіналу та перекладу для визначення особливостей застосування перекладацьких прийомів для досягнення адекватного перекладу промов американських президентів, метод відбору та обробки мовного матеріалу, вивчення та узагальнення теоретичних аспектів перекладу, бесіда.

Матеріалом дослідження слугували тексти промов президентів Барака Обама та Джо Байдена з офіційних сайтів “The American Presidency Project” [67],

“The Miller Center” [78], “The White House” [79] та переклади цих промов з україномовних сайтів [30; 64; 65].

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їхнього використання в подальших аналізах політичних промов або в навчанні перекладу.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів та десяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи налічує 88 сторінок. Список використаних джерел включає 79 позицій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ США

1.1 Поняття «політична промова». Види та функції

35 президент США Джон Ф. Кеннеді вірив у силу як написаних, так і промовлених слів. Він вважав, що завдяки словам можна здобувати голоси, встановлювати цілі, впливати на думки інших, та керувати цілими державами [72].

За визначенням зі статті І. В. Самойлової та О. В. Подвойської (2016), політична промова являє собою заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ, що містить позитивні чи негативні оцінки, обґрунтування, конкретні факти, плани та перспективу політичних змін. Вони стверджують, що промова є найбільш ефективним засобом для отримання визнання та демонстрації лідерства [28, с. 235]. На думку Ф. Весслау політичні промови є ефективним способом звернення до громадськості й часто спрямовані на заохочення до певних дій або підтримки політики. Він вважає, що виголошення промови також полягає у переконанні аудиторії [53, с. 92].

У своїй книзі “The Oxford Handbook of Political Communication” [43], американські дослідниці політичної комунікації К. Кенскі та К. Х. Джеймісон описують промови американських президентів як важливий елемент їхніх дій та як центральну функцію сучасного президентства – зв’язку з громадськістю. Промови використовують для відзначення важливих подій, підтримки законодавчих ініціатив або реагування на трагедії чи кризи. Авторки вважають, що промови спрямовані не лише на переконання аудиторії, але є й можливістю формування широкої американської ідентичності зі спільними цілями та інтересами [там само, с. 134–135].

У книзі також надані розрізнення президентських промов інших дослідників, які проводили обширний аналіз виступів, на такі ключові види:

- 1) інавгураційні виступи;

- 2) хвалебні промови;
- 3) промова про помилування;
- 4) «про становище країни»;
- 5) про накладення вето (заборону);
- 6) промова на церемонії підписання угоди;
- 7) промова з приводу війни;
- 8) про самозахист;
- 9) про імпічмент;
- 10) прощальна промова [там само, с. 136–137].

Вони зазначають, що види промов залежать від потреби звернення президента через різні обставини, але в основному він позиціонує себе як єдине ціле з американським народом.

За визначенням зі статті О. В. Падалки (2012), політична промова є усним політичним текстом, який проголошують перед масовою аудиторією [21, с. 67]. Він містить назрілі завдання певної сфери громадського життя й дає рекомендації щодо їх здійснення. Також дослідниця підкреслює, що певним чином мовлення політиків є еталоном, що відображає норми стандартної вимови цього соціуму. Досліджуючи політичні промови вона виділяє у своїй статті такі види:

1) **парламентські промови** (фокус на протиставлення «корисно-шкідливо», з'ясування «правильності-неправильності» певної дії). Наприклад, промова Барака Обами “Address to Congress on Health Care” від 9 вересня 2009 р.;

2) **передвиборчі промови** (спрямовані на утримання влади та схилення виборців на свій бік). Наприклад, промова Барака Обами “Nominee Acceptance Speech at the Democratic National Convention” від 6 вересня 2012 р.;

3) **партійні промови** (зорієнтовані на пропаганду та висунування власних ідей та цілей). Наприклад, промова Джо Байдена “Speech at the Democratic National Convention” від 20 серпня 2020 р.;

4) **дипломатичні промови** (не спрямовані на створення заперечень із боку слухачів). Наприклад, промова Барака Обами “Address at Cairo University” від 4 червня 2009 р.;

5) **вітальні промови** (формально присвячені тематиці заходу, але ж насправді націлені на популяризацію промовцем своїх цілей та завдань). Наприклад, промова Джо Байдена “Congratulation of the 2021 Service to America Medals Honorees” від 2 листопада 2021 р.;

б) **святкові промови** (мають ритуальний характер і виражають загальні цінності й погляди) [там само, с. 67]. Наприклад, промова Джо Байдена “Christmas Address to the Nation” від 22 грудня 2022 р.

Інавгураційна промова – це промова обраних президентів після публічної церемонії, під час якої вони складають присягу. Зазвичай інавгураційна промова дає президенту першу «центральною» можливість представити своє бачення держави та світу, визначити свої цілі. Інколи вони можуть мати на меті переконання, заклик до уникнення війни, або примирення [78; 73]. Для більшого розуміння наміру президента у політичних промовах слід розглянути їхні функції. Н. В. Дячук виділяє у своїй статті (2018) інтегративну, інспіративну, декларативну і перформативну функції інавгураційної промови.

1. **Інтегративна функція** полягає у розгляді питань взаємних зобов'язань між оратором та аудиторією, заклик до об'єднання нації як важливий принцип успішного розвитку країни, наприклад:

(1) *Today, on this January day, my whole soul is in this: Bringing America together. Uniting our people. And uniting our nation* [76].

2. Ідея **інспіративної функції** полягає у вшануванні традиційних цінностей. Потенційний кандидат на посаду президента має переконати народ в успішному майбутньому керівництва країною, дотримуючись традицій, встановлених його попередниками [8, с. 78]. Для цього він використовує посилення на минуле, хвалить та возвеличує націю, наприклад:

(2) *Over the centuries through storm and strife, in peace and in war, we have come so far* [75].

3. **Декларативна функція** має на меті повідомити про режим та принципи правління нового президента, посилаючись на попередні обіцянки, наприклад:

(3) *We will build the roads and bridges, the electric grids and digital lines that feed our commerce and bind us together. We will restore science to its rightful place, and wield technology's wonders to raise health care's quality and lower its cost* [75].

4. **Перформативна функція**, передусім, пов'язана з ідеєю законослухняності президента. Він має переконати народ у здатності бути сильним лідером, наприклад:

(4) *I will always level with you. I will defend the Constitution. I will defend our democracy. I will defend America. I will give my all in your service thinking not of power, but of possibilities* [76].

В. М. Бебик зазначає у монографії (2004), що політики намагаються переконати населення у правильності своїх дій і доцільності свого перебування при владі, через що політичне повідомлення може бути констатуючим, закликати або підштовхувати до певних дій чи руйнувати певні норми і форми поведінки або діяльності. На його думку політики можуть вдатися до логічного переконання, тобто орієнтованого на раціональну, доказову аргументацію, або ж емоційного – впливати на емоції людей, змінювати їхню систему цінностей. До функцій політичної комунікації він відносить:

1. Поширення політичної інформації, ідейно-політичних цінностей, наприклад:

(5) *We are shaped by every language and culture, drawn from every end of this Earth* [75].

2. Забезпечення інтеграції для стабільності та ефективності політичної системи, наприклад:

(6) *My fellow Americans, in the work ahead of us, we will need each other. With unity we can do great things* [76].

4. Сприяння участі громадськості в політичній діяльності [2].

Отже, політична промова є важливою для кожного президента, адже під час заздалегідь підготовленого виступу, президент США має змогу

продемонструвати своє лідерство, проінформувати громадян щодо своїх планів, цілей, певних результатів. Дослідники розглядають політичні промови як важливий засіб комунікації та взаємодії з громадськістю, а також як інструмент для відзначення подій, підтримки ініціатив та реагування на кризи. Важливим аспектом є ідея формування американської ідентичності та встановлення спільних цілей. Розрізняють різні типи промов, такі як інавгураційні, передвиборчі, парламентські, хвалебні промови, промови про становище країни та інші. Інавгураційні промови відіграють важливу роль у визначенні бачення нового президента і спрямовані на об'єднання нації, вшанування традицій, повідомлення про режим та принципи правління нового президента.

1.2 Структура політичної промови

У попередньому підрозділі ми розглянули визначення політичної промови, її види та функції. Проте, для глибшого розуміння ефективності цього важливого засобу комунікації, необхідно звернутися до її структури, оскільки вона визначає організацію та логічну послідовність інформації у виступах, що впливає на сприйняття президента аудиторією та ефективність комунікації.

У статті, присвяченій дослідженню структурної організації політичної промови, І. О. Білецька та І. Ю. Гурський (2021) виділяють три структури промов:

- 1) трикомпонентна: вступ, основна частина та висновок;
- 2) чотирикомпонентна: (відповіді на запитання), вступ, основна частина, висновок, (відповіді на запитання);
- 3) п'ятикомпонентна: відкриваюча частина, вступ, основна частина, огляд та висновок [4, с. 35].

За словами дослідників, такий елемент, як «відповіді на запитання» дозволяє привернути увагу слухачів та встановити контакт. Цей елемент може розташовуватися як на початку, так і в кінці промови [там само, с. 36]. Проаналізувавши елементи трьох вищезазначених структур вони зробили

висновок, що чотирикомпонентна та п'ятикомпонентна структури базуються на класичній трикомпонентній.

Т. В. Нагорська у своєму дослідженні (2007) спирається на блокову побудову тексту політичної промови і визначає три основні структурні блоки:

1. **Вступний комунікаційний блок** – вступна частина, яка налаштовує слухачів на зміст та психологічно готує до сприйняття виступу. Наприклад:

(7) *I stand here today humbled by the task before us, grateful for the trust you have bestowed, mindful of the sacrifices borne by our ancestors* [75].

2. **Основний комунікаційний блок** – головна частина, де викладається матеріал і використовуються аргументи, представлені як розгорнутий ланцюжок роздумів, спрямованих на обґрунтування конкретної ідеї. Наприклад:

(8) *The question we ask today is not whether our government is too big or too small, but whether it works – whether it helps families find jobs at a decent wage, care they can afford, a retirement that is dignified. Nor is the question before us whether the market is a force for good or ill. For we know that our patchwork heritage is a strength, not a weakness* [75].

3. **Заклучний комунікаційний блок** – заключна частина, де мовець підсумовує викладене в головній частині, узагальнює висловлені думки та надає комплексну оцінку розглянутих явищ [20, с. 54]. Наприклад:

(9) *So let us mark this day with remembrance, of who we are and how far we have traveled. With hope and virtue, let us brave once more the icy currents, and endure what storms may come* [75].

Дослідниця додає, що іноді заключний комунікаційний блок може бути відсутнім. Це може бути зумовлено незавершеністю подій, що описуються в ній. Наприклад, у військових виступах ритор може розповідати про атаки на фронтах, не завжди володіючи повною інформацією про їх завершення та результат. Такий підхід дає слухачам можливість самостійно спостерігати за розвитком подій і формувати власні висновки [там само, с. 55].

Як і попередня дослідниця, О. Ковальчук згадує у своїй роботі (2021) блокову структуру промови. Для аналізу промов вона використовує три блоки:

1. **Вступний блок.** Політичний діяч встановлює контакт з аудиторією, акцентує увагу на подіях або місцях, ділиться власним досвідом, або робить історичний екскурс. Наприклад:

(10) *This is America's day. This is democracy's day. A day of history and hope. Of renewal and resolve. Through a crucible for the ages America has been tested anew and America has risen to the challenge* [76].

2. **Основний блок.** Політичний діяч аргументує власні думки із висвітленої проблеми, надає істинні дані з переконливими доводами. Наприклад:

(11) *Recent weeks and months have taught us a painful lesson. There is truth and there are lies. Lies told for power and for profit. And each of us has a duty and responsibility, as citizens, as Americans, and especially as leaders – leaders who have pledged to honor our Constitution and protect our nation – to defend the truth and to defeat the lies* [76].

3. **Заключний блок.** Політичний діяч узагальнює порушені у промові теми, емоційно зменшує дистанцію з аудиторією, стимулює подальші роздуми та детальне обговорення [12, с. 191–192]. Наприклад:

(12) *My fellow Americans, I close today where I began, with a sacred oath. Before God and all of you I give you my word. I will always level with you. I will defend the Constitution. I will defend our democracy. I will defend America* [76].

І. П. Левчук (2014) розрізняє три компоненти промови:

1. **Вступ**, в якому оратор привертає увагу аудиторії. Він підкреслює своє право торкатися певної теми, наголошує на важливості теми та предмета промови. Наприклад:

(13) *As I begin, I want to acknowledge the importance of the subject at hand, recognizing my responsibility to delve into a matter that is both pertinent and deserving of our attention* [75].

2. **Основна частина.** Оратор використовує історичні факти щоби надати контекст, обґрунтувати свою точку зору та переконати аудиторію в актуальності теми, наприклад:

(14) *The echoes of history resonate as we consider the challenges before us today [75].*

Може спостерігатися також перехід від загальної тези до конкретних аргументів чи прикладів. Оратор може почати з подання конкретних фактів, прикладів чи аргументів, а потім зробити висновок чи сформулювати тезу на основі цих конкретних прикладів [15, с. 9]. Він може зробити порівняння із подібними ситуаціями, альтернативними поглядами або іншими контрастними елементами, наприклад:

(15) *Now, there are some who question the scale of our ambitions – who suggest that our system cannot tolerate too many big plans...[75] Recall that earlier generations faced down fascism and communism not just with missiles and tanks, but with sturdy alliances and enduring convictions.*

3. Завершення. Оратор узагальнює головні ідеї, висловлені в основній частині. Він ділиться своїми думками щодо майбутніх подій або розвитку обговорюваної теми. Використовуються емоційні аспекти, такі як вдячність, співчуття або надія, що може зміцнити зв'язок з аудиторією [15, с. 9]. Наприклад:

(16) *Thank you. God bless you. And may God bless the United States of America [75].*

Висновки до першого розділу. Отже, політична промова являє собою важливий гострополітичний виступ, спрямований на висвітлення певних оцінок, обґрунтувань, надання конкретних фактів, а також висловлення планів і перспектив у політичних процесах. Політичні промови часто використовуються для впливу на громадську думку, створення певного враження та підтримки політичних ініціатив та змін. Хоч існують різноманітні промови, можна сказати, що президент намагається просувати свою політику та цілі, справити лише гарне враження на слухачів під час кожної з них.

Дослідники І. О. Білецька та І. Ю. Гурський, Т. В. Нагорська, О. Ковальчук та І. П. Левчук виокремили компоненти та блокові структури, які визначають логічний хід та впливають на сприйняття аудиторією політичних виступів. Усі

вони підтверджують важливість ефективного організаційного підходу до структури промови, який включає в себе вступ, основну частину та висновки. Зазвичай вступ до політичної промови має на меті налаштувати слухачів на основну інформацію, яка буде представлена та встановити контакт політичного діяча з аудиторією. Основна частина виступу призначена для викладення ключового матеріалу та аргументації, що підкріплює висловлені тези. Висновки зазвичай слугують для узагальнення головних ідей, висловлення ключових думок, надання комплексної оцінки розглянутих явищ та стимулювання подальших роздумів серед слухачів.

РОЗДІЛ 2

ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

2.1 Поняття перекладу та його роль у політиці

Переклад – одне з найдавніших, нелегких та необхідних занять людини, до якого спонукає різниця мов і служить засобом спілкування та обміну духовними цінностями між народами. Слово «переклад» є багатозначним. Воно визначає як розумову діяльність людини, тобто передачу змісту вираженого однією мовою засобами іншої мови, так і називає результат цього процесу – усний чи письмовий текст. Переклад також може розглядатися, як «мовне посередництво» у двомовній комунікації [61].

Британський лінгвіст і перекладознавець П. Ньюмарк у своїй книзі “A Textbook of Translation” [46] тлумачить переклад як передачу сенсу тексту іншою мовою таким чином, щоб відображати намір автора тексту. Ньюмарк додає, що переклад може бути й інструментом навчання тому, що його отримують люди із різними культурними та освітніми рівнями. Окрім передачі знань і забезпечення порозуміння між групами та націями, переклад може передавати й культуру [там само, с. 5].

Переклад як професія зародився у давні часи разом із потребою у комунікації між різними племенами. Переклад завжди був небезпечною справою, бо в історії було багато випадків, коли саме перекладачі платили життям за непорозуміння [64]. Ще у IV столітті до нашої ери у своїй книзі «Політика» Арістотель описував людину як «політичну тварину», яка за своєю природою прагне до співпраці з іншими завдяки своєму вмінню говорити і використовувати складну мову, що вказує на її комунікабельність. Таким чином, мовлення дозволяє людям жити разом, створюючи закони, які забезпечують виживання як спільноти, так і процвітання особистості [36, с. 5].

Сучасна людина продовжує використовувати цю силу слова, але через те, що комунікація тепер виходить за межі спільноти і навіть країни, виникає

потреба у подоланні мовного бар'єру. Х. Шеффнер зазначає, що ніякої політики не може існувати без мови, і тому переклад відіграє дуже важливу роль у міжнародній політиці та дипломатії, наприклад, під час підписання контрактів, виголошення промов під час державних візитів, або перекладу різноманітних документів [49, с. 2].

За словами авторів книги “The Routledge Handbook of Translation and Politics” [41] Ф. Фернандес та Д. Еванс, переклад забезпечує взаємодію між групами та спільнотами, державами та національними організаціями, такими як Європейський Союз. Вони підкреслюють його значення у міжнародній політиці – від державних візитів глав держав до воєнних ситуацій, коли окупаційні сили залучають перекладачів. Автори вважають забезпечення доступу до інформації та послуг через переклад ключовим аспектом, бо, наприклад, у британських лікарнях інформація надається не лише англійською мовою, що поліпшує якість життя іммігрантів. Вони вказують, що рішення про надання перекладених матеріалів є політичним, оскільки воно пов'язане з імміграційною політикою та питаннями багатокультурності [там само, с. 2–4].

Схожу думку має і дослідниця Л. Нагорна, яка вважає, що сьогодні є цілком очевидним, що систему політичних поглядів неможливо відокремити від її вербалізованих версій. Мова – усна, писемна, друкована, електронна – нерозривно пов'язана із мисленням і пізнанням. Лише на її основі може відбуватися вироблення, укорінення і поширення понять [19, с. 70]. Саме тому переклад вважається одним із факторів, які впливають на порозуміння між країнами і є необхідною умовою комунікацій на найвищому рівні.

Український мовознавець і перекладач І. Корунець також підкреслює важливість письмового та усного перекладу в сучасному суспільстві. Він зазначає, що майже жоден контакт на міжнародному рівні або навіть між двома іноземними особами, що розмовляють різними мовами, не може бути встановлений або підтримуватися без допомоги перекладачів. Завдяки перекладу відбулося поширення політичних ідей, соціально-політичних знань у різних сферах науки. Сьогодні існує безперервний контакт між різними народами, що є

дуже ефективним засобом збагачення національного та міжнародного лексикону всіх мов [13, с. 13–14].

Посилаючись на інформацію про переклад в минулому, М. Тимочко та Е. Гентцлер припускають у книзі “Translation and Power” [51], що він може бути не лише актом передачі інформації з однієї мови на іншу, а скоріше свідомим і обдуманим актом збору, обробки, структурування й відтворення, а іноді й фальсифікації інформації. Автори використовують колоніалізм та імперіалізм як приклади, де переклад виступає як інструмент для різних цілей, таких як контроль, контррозвідка, змова чи повстання [там само, с. 22].

У книзі “Translation and Conflict” [37] М. Бейкер підкреслює значення письмового та усного перекладу під час політичних конфліктів. По-перше, декларація війни є мовним актом, і її потрібно донести іншим сторонам. По-друге, у воєнних операціях велике значення має узгодження дій армій різних країн, що потребує постійного перекладу. По-третє, для початку та підтримки війни необхідно виправдати її, що також включає переклад та легітимацію на національному та міжнародному рівнях. Зрештою, у вирішенні конфлікту важливу роль відіграють зустрічі, конференції та переговори, для яких також потрібні перекладачі [там само, с. 2].

Отже, дослідники вважають, що через багатозначність перекладу складно надати правильне визначення. Переклад як заняття виник через різницю мов і служить засобом спілкування та обміну духовними цінностями. Він також є «мовним посередництвом» у двомовній комунікації, або передачею змісту вираженого однією мовою засобами іншої мови. П. Ньюмарк тлумачить переклад як передачу сенсу тексту іншою мовою таким чином, щоб відобразити намір автора тексту. Він вважає, що за допомогою перекладу люди також можуть ділитися знаннями та культурою. Арістотель описував людину, як «політичну тварину», яка за допомогою мови може співіснувати разом з іншими, створюючи закони, які забезпечують виживання як спільноти, так і процвітання особистості. Сучасні дослідники Х. Шеффнер, Л. Нагорна та І. Корунець також підкреслюють, що без мови не може бути ніякої політики. Тому переклад має

ключове значення у порозуміння між країнами і є необхідною умовою міжнародної комунікації. При цьому важливо враховувати, що в процесі перекладу може відбуватися не лише передача інформації, а й активне впливання на сприйняття політичних ідей та рішень, що робить переклад чинником, що формує і перетворює політичну реальність.

2.2 Поняття перекладацьких трансформацій та їх види

Над дослідженням та питанням класифікації перекладацьких трансформацій працювали різні вчені. На думку українського перекладознавця О. Білоуса переклад як процес повинен забезпечувати перш за все еквівалентність реакцій адресата, який отримує переклад, та адресата, який отримує оригінал. Він вважає, що тексти оригіналу та перекладу мають перш за все викликати однакові реакції у своїх адресатів [5, с. 127]. Для досягнення адекватного перекладу необхідно здійснити різноманітні перетворення або трансформації з метою, щоб текст перекладу точно та повно передавав зміст першотвору за умови суворого дотримання норм мови перекладу [там само, с. 130].

Лексикографічні джерела пропонують більш загальне визначення трансформацій, а саме «зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей» [55; 63]. І. Корунець, який зосереджувався на дослідженні перекладацьких трансформацій, тлумачить їх більш конкретно, як «значні або незначні зміни в структурній формі мовних одиниць, що відбуваються з метою досягнення точності в перекладі» [13, с. 361]. Він пояснює, що їх використовують через несумісність засобів вираження мови перекладу, що робить неможливим перенесення в неї певних одиниць мови оригіналу, або коли перекладач має на меті притримуватися стилю мови оригіналу і зберегти виразність смислових одиниць.

За визначенням зі статті В. Лободи (2019), перекладацькі трансформації є перетвореннями, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць

оригіналу до одиниць перекладу, тобто способами перекладу, що можуть бути використані під час перекладу різних джерел, коли словникова відповідність структури відсутня або не може бути використана за умовами контексту [16, с. 72].

О. Білоус у навчальному посібнику «Теорія і технологія перекладу» [5] виділяє чотири типи перекладацьких трансформацій:

1. **Перестановки (transpositions)** – зміна порядку слів в тексті перекладу в порівнянні з текстом першотвору. Наприклад, коли в українському реченні сполучне слово «однак» зазвичай стоїть на початку речення, тоді як в англійській мові його відповідник “however” може вживатися у середині та наприкінці речення [10, с. 20].

2. **Заміни (replacements):**

1) **заміни частин мови.** Наприклад, інфінітив у перекладі трансформується в іменник:

(17) *To overcome these challenges – to restore the soul and to secure the future of America...* [76] – *Подолання цих викликів, відродження нашої душі та забезпечення безпечного майбутнього Америки...* [65];

2) **заміни членів речення.** Наприклад, переклад англійської пасивної конструкції українською активною:

(18) *The words have been spoken...* [75] – *Її слова промовляли...* [30, с. 352];

3) **лексичні заміни** – заміна окремих конкретних слів мови оригіналу словами мови перекладу, які не є їхніми словниковими еквівалентами, тобто які мають інше лексичне значення. Наприклад:

(19) *...the time has come to set aside childish things* [75]. – *...настав час позбутися дитячих звичок* [30, с. 353].

О. М. Білоус виділяє й два випадки лексичних заміन:

а) **генералізація** – заміна слова мови оригіналу, яке має більш вузьке значення, словом мови перекладу з більш широким значенням. Наприклад:

(20) *Political science is the study of the structures and activities of government* [5, с. 131]. – *Політологія – це наука про устрій і функціонування державної влади.*;

б) **конкретизація** – заміна слова мови оригіналу з більш загальним значенням словом мови перекладу з більш вузьким значенням. Наприклад:

(21) *I thank President Bush for his service to our nation...* [75]. – *Я дякую президентові Бушу за його службу нашій країні...*[30, с. 352]

В. Карабан додає, що застосовуються також заміни слова словосполученням, словосполучення – реченням, низки речень – одним складним і навпаки.

4) **антонімічний переклад** – переклад, при якому відбувається заміна стверджувальної конструкції на заперечну або навпаки, заперечної на стверджувальну, яка супроводжується відповідною лексичною заміною одного із слів мови оригіналу на його антонім в мові перекладу [5, с.132–133]. Наприклад:

(22) *For as much as government can do and must do, ...* [75] – *Бо, скільки б не робив і не мусив зробити уряд,...*[30, с. 357];

5) **компенсація** – заміна стилістичних засобів оригіналу іншими рівноцінними стилістичними засобами в тексті перекладу, тобто пропущених в одному місці тексту стилістичних засобів рівноцінними засобами в іншому [5, с. 133]. Наприклад:

(23) *...який не може бути з нами тут сьогодні, але якому ми віддаємо данину поваги за його службу довжиною в життя* [76]. – *who cannot be with us today, but whom we salute for his lifetime of service* [65].

3. **Додавання (additions)** використовують, коли смисл у тексті оригіналу передається іншими, наприклад, граматичними засобами, які неможливо застосувати у мові перекладу. Наприклад:

(24) *Workers of all industries took part in the conference* [5, с. 134]. – *У роботі конференції брали участь робітники усіх галузей промисловості.*

4. **Опущення (omissions).** Опущенню при перекладі підлягають частіше за все слова, які є семантично зайвими, тобто які виражають значення, зрозумілі з тексту і без їхньої допомоги. Наприклад:

(25) *The treaty was proclaimed null and void.* – Договір було оголошено недійсним [там само, с. 135].

При дослідженні проблеми класифікації перекладацьких трансформацій, В. Лобода (2019) у своїй статті спирається на такі трансформації:

1. **Лексичні**, які містять транскрибування та транслітерацію, калькування, лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, смисловий розвиток).

Лексичні трансформації застосовуються тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані у перекладі з причин невідповідності з точки зору значення і контексту [9, с. 73].

2. **Граматичні**, серед яких розрізняють дослівний переклад, граматичні заміни (заміни форм слова, тобто, числа у іменників або часу у дієслів, частин мови, членів речення), членування і об'єднання речень.

Граматичні трансформації застосовують щоби уникнути неадекватного буквального перекладу, внаслідок яких він адаптується до норм перекладу і стає адекватним. Саме розбіжності в будові української та англійської мови, у наборі їхніх граматичних категорій, форм та конструкцій становлять граматичні труднощі перекладу [10, с. 17].

3. **Лексико-граматичні**, до яких належать описовий переклад, антонімічний переклад та компенсація [16, с. 73].

Дослідник також додає, що такі трансформації рідко зустрічаються в «чистому вигляді». Як правило, різного роду трансформації комбінуються. В. Лобода розглядає переклад не лише як наукове явище, а як творчість, і зазначає, що варто комбінувати різні типи трансформацій між собою для досягнення якомога кращого результату та уникнення культурних непорозумінь [там само, с. 72–73].

У книзі П. Ньюмарка “A Textbook of Translation” [46] згадуються такі перекладацькі трансформації:

1. **Дослівний переклад.** Зберігається порядок слів, а слова перекладаються окремо поза контекстом найпершим відповідником. У такий спосіб також перекладаються слова, що відносяться до певної культури [там само, с. 45].

Наприклад:

(26) *We remain a young nation* [75]. – *Ми залишаємося молодою нацією* [30, с. 357].

2. **Адаптація.** Перекладач вносить зміни в оригінальний текст, щоби він був більш зрозумілим або прийнятним для цільової аудиторії. Наприклад:

(27) *I thank them from the bottom of my heart* [76]. – *Я дякую їм від щирого серця* [65].

3. **Додавання та вилучення.** Перекладач додає або вилучає елементи мовлення для кращого вираження сенсу або адаптації тексту до культурних особливостей мови перекладу [46, с. 90]. Наприклад:

(28) *I thank my predecessors of both parties for their presence here* [76]. – *Я дякую своїм попередникам за те, що вони присутні тут сьогодні* [65].

4. **Описовий переклад.** Перекладач передає лексичні елементи словосполученням, яке краще висвітлює ідею чи повідомлення [9, с. 54].

Наприклад:

(29) *Rather, it has been the risk-takers...* [75] – *Ні, це була подорож людей, здатних на ризик...* [30, с. 357]

Отже, проаналізувавши визначення, запропоновані перекладознавцями, можна сказати, що перекладацькі трансформації – це перетворення, що вносяться до структурних форм мовних одиниць, метою яких є досягнення вищої точності та адекватності у перекладі. Вони виконуються з метою забезпечити, щоб перекладний текст передавав зміст оригіналу з максимальною точністю й повнотою, зважаючи на мовні норми перекладу. Сьогодні не існує єдиної класифікації перекладацьких трансформацій, оскільки кожен дослідник, маючи на увазі одні й ті самі прийоми, ділить їх на види відповідно до свого власного бачення. Розглянувши класифікації українських дослідників, ми зрозуміли, що

частіше за все вони виділяють трансформації на лексичному та граматичному рівнях.

2.3 Аналіз перекладацьких трансформацій, використаних при перекладі промов американських президентів Барака Обами та Джо Байдена

У попередніх підрозділах ми визначили значення перекладу в політиці, розглянули визначення перекладацьких трансформацій, запропоноване різними дослідниками, а також їхні класифікації. Переклад політичних промов є важливим завданням, оскільки вони мають великий вплив на сприйняття і розуміння політичних повідомлень та ідеології. Перекладачі стикаються з рядом викликів, пов'язаних з особливостями мови і специфіки політичних термінів. Аби проілюструвати застосування перекладацьких трансформацій, ми проведемо аналіз перекладу політичних промов Барака Обами та Джо Байдена.

Перша інавгураційна промова Барака Обами від 20 січня 2009 р. відбулася після обрання його президентом Сполучених Штатів Америки у 2008 р. Ця промова визначалася своєрідними лексичними та стилістичними особливостями і високим ступенем риторичної майстерності. Обама висловив готовність піклуватися про інтереси не тільки США, але і всіх країн світу, нормалізувати стосунки з Іраном та посилити боротьбу з тероризмом. Розглянемо перекладацькі трансформації, застосовані при перекладі цієї промови. Наприклад:

(30) *I stand here today humbled by the task before us, grateful for the trust you have bestowed...*[75] – *Я промовляю тут сьогодні, смиренно усвідомлюючи те завдання, що стоїть перед нами, вдячний вам за виказану мені довіру...*[30, с. 352]

У оригінальному реченні дієслово *stand*, з буквального значенням «бути на місці, стояти», перекладене як *промовляю* з використанням трансформації **конкретизації** для уточнення значення дієслова. Перекладач також застосував

описовий переклад для пояснення, яке саме завдання, тобто *що стоїть перед нами*.

(31) *I thank President Bush for his service to our nation, as well as the generosity and cooperation he has shown throughout this transition [75]. – Я дякую президентові Бушу за його службу нашій країні, а також за його великодушну співпрацю під час передачі влади [30, с. 352].*

У цьому прикладі можна виділити використання декількох трансформацій: перша з них – **конкретизація**, тобто слово *nation* має низку значень, але перекладач обрав підходяще за контекстом слово *країна*. Друга трансформація, у якій перекладач об'єднав два англійські іменники *generosity and cooperation* у словосполучення *великодушна співпраця*, є **заміною частини мови**, що допомагає передати сутність обох слів узгоджено та компактно. Іменник *generosity*, який має переклад «щедрість», став прикметником *великодушна*. Можна також спостерігати **вилучення** частини оригіналу *he has shown*, що допомагає ефективно передати ідею в перекладі, уникнувши повторення та зайвих деталей.

(32) *The words have been spoken during rising tides of prosperity and the still waters of peace [75]. – Її слова промовляли на тлі припливних хвиль процвітання та тихих вод мирних часів [30, с. 352].*

Оскільки в українській мові відсутні артиклі, у цьому реченні перекладач застосував **додавання** займенника *її*, вказуючи таким чином на президентську присягу без тавтології. Переклад англійського слова *during* як *на тлі* є перекладацькою трансформацією, відомою як **заміна частини мови**. У оригіналі *during* вказує на часовий період, а в українському перекладі це поняття було замінено виразом *на тлі* для збереження сенсу та передачі ідеї присутності чогось у визначеному контексті або обставинах. Перекладач застосував **калькування** при перекладі метафор *rising tides of prosperity* як *припливні хвилі процвітання* та *the still waters of peace* як *тихі води мирних часів*, що допомогло зберегти метафоричний образ, стиль та емоційне забарвлення.

(33) *We remain a young nation, but in the words of Scripture, the time has come to “set aside childish things” [75]. – Ми залишаємося молодого нацією, але, як сказано у Святому Письмі, настав час позбутися дитячих звичок [30, с. 353].*

Переклад виразу *we remain a young nation* як ми залишаємося молодого нацією – приклад застосування **калькивання**. У цьому випадку така трансформація допомогла зберегти сенс та структуру фрази. Для перекладу *in the words*, перекладач застосував **заміну** еквівалентним виразом як сказано у цільовій мові, який передає подібне значення. *Scripture* передано словосполученням Святе Письмо, тобто одним із словникових еквівалентів. Ідіома *the time has come* перекладена як *настав час* за допомогою **калькивання** зі збереженням образу і значення. Ми можемо також спостерігати використання **конкретизації** у перекладі словосполучення *childish things*, де слово *things* має широке значення, але передане більш вузьким словом *звички*.

(34) *For as much as government can do and must do, ... [75] – Бо, скільки б не робив і не мусив зробити уряд, ... [30, с. 357]*

Дане речення є прикладом застосування **антонімічного перекладу**. Ця трансформація використана з метою підкреслення обмежень та недоліків дій уряду.

Інавгураційна промова Джо Байдена відбулася під час його урочистого призначення на пост президента Сполучених Штатів Америки 20 січня 2021 р. У промові президент висловив свої погляди, цінності та бачення майбутнього країни. Він акцентував на необхідності єднання країни, примирення та співпраці, а також висловив зобов'язання вирішувати нагальні проблеми, зокрема пандемію, економічну кризу, расову несправедливість та зміну клімату. Розглянемо перекладацькі трансформації, застосовані при перекладі цієї промови:

(35) *Chief Justice Roberts, Vice President Harris, Speaker Pelosi, Leader Schumer, Leader McConnell, Vice President Pence, distinguished guests, and my fellow Americans.* – Голова Верховного суду США Робертс, віцепрезидент Гарріс,

спікер Пелосі, лідер Шумер, лідер Макконелл, віцепрезидент Пенс, шановні гості, мої співгромадяни-американці [65].

У цьому реченні ми можемо спостерігати використання такої трансформації, як **транскодування** для передачі власних назв та посад якомога ближче до оригіналу без порушення норм мови перекладу. Також **додавання** компонента *США*, відсутнього у словосполученні *Chief Justice Roberts*.

(36) *This is America's day [76]. This is democracy's day. A day of history and hope. Of renewal and resolve. – Це день Америки! [65] Це день демократії, день історії та надії, оновлення та згоди.*

Як бачимо, перекладач застосовував **об'єднання речень** зберігаючи при цьому зміст оригіналу. Для перекладу відомого політичного терміну *democracy*, перекладач використав словниковий відповідник *демократія*. Також, перекладач вдався до **калькування**.

(37) *Through a crucible for the ages America has been tested anew and America has risen to the challenge [76]. – Кризь горнило століть Америка знову пройшла випробування. І Америка відповіла на виклик [65].*

Перекладач застосував граматичну трансформацію – **членування речень**. *A crucible for the ages* є метафоричним виразом, перекладеним у цьому реченні за допомогою **калькування** зі збереженням образу *crucible*, тобто *горнило*, що може означати інтенсивний, складний або випробувальний період. Іменник *the ages*, перекладений як *століття*, можна розглядати як **конкретизацію**, щоби передати ідею, що випробування та складності, через які пройшла Америка, відбувалися протягом століть, а не в певний момент чи епоху. Також перекладач застосував **заміну** частини мови, тобто дієприкметник *has been tested* став у перекладі дієсловом *пройшла*. Ще одна трансформація, яку ми виділили, це **конкретизація** при перекладі дієслова *has risen*, що має багато відповідників більш конкретним, підходящим до контексту – *відповіла (на виклик)*.

(38) *A once-in-a-century virus silently stalks the country [76]. – Вірус, який буває раз на століття, безмовно вражає країну [65].*

Для перекладу складного прикметника *once-in-a-century*, до якого немає еквівалента в українській мові, перекладач застосував **описовий переклад** – який буває раз на століття, для адекватної передачі змісту. Також можна спостерігати **перестановку**, коли у перекладі на перше місце перемістився підмет *вірус*, що відповідає українській мові. Це зроблено з метою забезпечення більш природного порядку слів в українському реченні.

Висновки до другого розділу. Отже, дослідники розглядають переклад як важливий механізм комунікації та обміну цінностями між різними мовами і культурами. Переклад є не просто передачею інформації, адже він активно впливає на сприйняття політичних ідей та рішень. Мова і переклад стають ключовими елементами спілкування між країнами та розуміння міжнародних відносин.

Перекладацькі трансформації являють собою перетворення, що вносяться до структурних форм мовних одиниць, метою яких є досягнення вищої точності та адекватності у перекладі. Перекладацькі трансформації сприяють передачі змісту оригіналу з максимальною точністю й повнотою, зважаючи на мовні норми перекладу. Сьогодні не існує єдиної класифікації перекладацьких трансформацій, оскільки кожен дослідник, маючи на увазі одні й ті самі прийоми, ділить їх на види відповідно до свого власного бачення.

Проаналізувавши переклади інавгураційних промов Барака Обама та Джо Байдена, можна сказати, що для досягнення адекватного перекладу було застосовано різноманітні перекладацькі трансформації. Англійська та українська мови відрізняються, мова політика наповнена професійною термінологією, власними назвами, фразеологізмами, ідіомами та метафорами, для перекладу яких недостатньо, або просто неможливо знайти відповідник. Саме за допомогою трансформацій, перекладачу вдалося відтворити оригінальний текст усіма можливими ресурсами у мові перекладу. У ході аналізу було виявлено використання таких трансформацій, як калькування, транскодування, описовий переклад, антонімічний переклад, конкретизація, заміни, членування

та об'єднання речень, вилучення та додавання. Помітним було також поєднання декількох трансформацій в одному реченні, що допомогло повно передати ідею, викладену мовою оригіналу, зберігаючи при цьому її початковий зміст та форму.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

3.1 Лексичні особливості політичних промов і способи їхнього перекладу

Згідно зі словником “Collins Dictionary”, лексика – це повний словниковий запас мови, групи, особи чи певної сфери [60]. Лексика грає важливу роль у політичних промовах, оскільки вона є ключовим інструментом для вираження ідей, переконань та стратегій політичних лідерів. Використання точних і переконливих слів допомагає сформулювати ідеї та привернути увагу аудиторії. Крім того, управління лексикою дозволяє політикам адаптувати свої повідомлення до різних аудиторій, враховуючи соціокультурні чинники та особливості сприйняття.

І. Самойлова та О. Подвойська виділяють характерні риси політичних промов на лексичному рівні, а саме використання [28, с. 235]:

1) професійної політичної термінології та часте вживання книжних слів, наприклад: *to affirm the promise, a vision, an allegiance*;

2) мовних кліше, наприклад: *to bear in mind, make exceptional, to sum up the above-said*;

3) фразеологічних стійких виразів, наприклад: *to take smth for granted, to go hand in hand*;

4) загальноприйнятих абревіатур та скорочень, наприклад: *G8, USA, NATO*;

5) власних назв, щоби підкреслити належність своєї держави до світової спільноти. Наприклад: *Asia, Middle East, Detroit*.

6) метафор, наприклад: *attack a position, dark hour, the face of the nation* [там само, 236–237].

Перелічені вище засоби, які є характерними для політичної промови, можуть викликати потенційні труднощі під час перекладу. Розглянемо способи

перекладу політичної термінології, виділені у статті Г. Шаркової та Н. Карпенко (2019). Дослідники вважають, що одним із найпоширеніших способів перекладу термінології є пошук словникових відповідників, наприклад: *stockpiling* – придбання, *refugee* – біженець, *political power* – політична влада, але вони зазначають, що через багатозначність більшості понять це може бути складним. Наступними способами які вони виділяють є транскодування, наприклад: *Brexit Party* – партія «Брекзит», та описовий переклад, наприклад: *Brexit* – вихід Британії [33, с. 87–88].

Слід розглянути правильний переклад фразеологічних одиниць у мові політика. О. Герасименко та М. Уголькова у своєму дослідженні (2022) виділяють такі способи їхнього перекладу:

1) переклад на основі існуючого англійського словосполучення, наприклад: *to take a chance* – ризикувати;

2) за допомогою абсолютних еквівалентів, наприклад: *to play with fire* – грати з вогнем;

3) за допомогою відносних еквівалентів (у випадку, коли є певні розбіжності в значенні виразів у вихідній і цільовій мовах), наприклад: *whip-and-carrot policy* – політика батога та пряника;

4) за допомогою моноеквівалента, тобто використання фразеологізму, образ і значення якого збігаються з образом і значенням фразеологізму мови оригіналу, наприклад: *to lay down one's arms* – скласти зброю;

5) пояснювальний переклад, але втрачається експресивність і позитивна чи негативна конотація [6, с. 14–16].

Оскільки політики прагнуть, щоби їхня мова була зрозумілою пересічним громадянам, можна спостерігати утворення ними нових слів шляхом скорочення вже існуючих, що є наслідком інформаційної оптимізації повідомлень і тяжіння комунікації до мінімізації складності знаків. Л. О. Ярова пропонує у своїй роботі (2012) такі найбільш поширені способи перекладу аббревіатур та скорочень:

1) скорочений переклад + 2) транслітерація, наприклад: *UNO* – *ООН*; *UNESCO* – *ЮНЕСКО*; *IMF* – *МВФ*;

3) експлікація (описовий переклад), тобто коли перекладач розшифровує скорочення і також дає його пояснення [34, с. 214–216]. Наприклад: *ІОС – МОК Міжнародний олімпійський комітет, ІЛО – МОП Міжнародна організація праці*.

Дослідниця додає, що такий переклад можуть полегшити спеціальні словники скорочених лексичних одиниць та довідкові джерела.

Розглянемо способи перекладу власних назв, запропонованих у статті Н. Рибко (2018):

1. Транскрипція, тобто передача літерами мови перекладу звукової форми слова мови оригіналу. Транскрипції підлягають різні власні назви, такі як імена та прізвища людей, назви географічних об'єктів, небесних тіл, установ, організацій, морських і річкових судів, фірм, готелів, ресторанів, газет, журналів. Наприклад: *Donald Trump – Дональд Трамп, Concord – Конкорд, Amazon – Амазон* [27, с. 1].

2. Транслітерація, тобто формальне відтворення початкової лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу; буквена імітація форми початкового слова. Наприклад: *McDonald – Макдональд, Jupiter – Юнітер*.

3. Транспозиція, тобто коли слово або частина оригінального слова передається в українській мові, з використанням тих самих лексичних засобів, які використовуються у вихідній мові. Наприклад, імена *Adam i David*, можуть бути перекладені українською мовою як *Адам та Давид* (біблійні чи історичні), або як *Едем і Девід* (загальні народні імена).

4. Калькування, тобто переклад лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідниками у мові перекладу. Наприклад: *Supreme Court – Верховний Суд, European Union – Європейський Союз, White House – Білий Дім* [там само, с. 2].

Отже, політична промова часто містить оцінки, аргументи, факти, плани та перспективу змін у політиці. Головна мета політичної промови – отримати визнання, вплинути на громадську думку та продемонструвати лідерські якості. Це потужний інструмент комунікації, що дозволяє політикам впливати на свою аудиторію та спонукати до дії. Для досягнення цієї мети політики

використовують різноманітні лексичні засоби, такі як політична термінологія, мовні кліше, фразеологічні вирази, аббревіатури, скорочення та власні назви. Ми розглянули підходи до перекладу таких лексичних засобів, оскільки іноді в одній мові відсутні точні еквіваленти для слів або фраз, що використовуються в іншій мові. У такому випадку перекладач повинен застосувати певні трансформації для передачі значення, збереження стилю та емоційного забарвлення.

3.2 Стилiстичнi особливостi полiтичних промов i способи їхнього перекладу

Стилiстичнi засоби вiдiграють важливу роль у мовi полiтика, адже вони не лише надають полiтичнiй промовi виразностi, але й пiдсилюють емоцiйний заряд та переконливiсть, сприяючи емоцiйно-естетичному впливу на слухачiв. Словник “Britannica” [58] описує стилiстику як науку, що займається вивченням виразних засобiв у мовах i їхнього впливу на стиль висловлення. Це охоплює рiзноманiтнi лiнгвiстичнi та стилiстичнi аспекти, включаючи виразнiсть, емоцiйностiсть, образностiсть та iншi аспекти, якi формують мовний стиль.

О. В. Решетар пропонує у своїй статтi (2021) розглянути такi стилiстичнi особливостi полiтичних промов, як використання полiтиками метафори, епiтетiв, порiвнянь, персонiфiкацiї, iнверсiї, антитези, алюзiї, та метонiмiї [26, с. 84–85].

Полiтики використовують метафори у своїх виступах для того, щоби зрозумiло та емоцiйно передати свої iдеї. Це не лише полiпшує розумiння аудиторiєю, але й дозволяє створити сильний емоцiйний зв’язок та пiдкреслити ключовi концепцiї своїх виступiв. Ю. Чернова та Ф. Алiєва у своєму дослідженнi (2022) розрiзняють такi пiдходи до перекладу метафор:

1) дослiвний переклад, якщо в iноземнiй мовi та мовi перекладу збiгаються правила сполучуваностi та емоцiйно-оцiнне забарвлення. Наприклад: *He’s a wolf in sheep’s clothing.* – *Вин вовк в овечiй шкурi.*;

2) переклад, в основi якого лежить той самий образ. Наприклад: *Time is money.* – *Час – це грошi.*;

3) переклад, в основі якого знаходиться інший образ. Наприклад: *He's a shining star.* – *Він – сонячний промінь.*;

4) переклад за допомогою неметафоричного пояснення. Наприклад: *This person is a dark horse.* – *Ця людина приховує свої інтереси та ідеї.*;

5) переклад за допомогою збереження метафоричного образу, але з додаванням, яке б пояснювало інформацію. Наприклад: *Life is a journey.* – *Життя – це подорож, адже ми проходимо різні шляхи і зустрічаємо різних людей.*;

6) описовий переклад [31, с. 126]. Наприклад: *He's a rock.* – *Він надійна людина, яка витримує усі труднощі.*

“Cambridge Dictionary” описує епітет як прикметник, доданий до імені людини або фрази, яка використовується замість нього, як правило, для критики або похвали [59]. Відповідно до статті Т. А. Палей (2017), епітет надає додаткову інформацію про певний предмет. Він виражає як реальні його особливості, так і уявні. Його головною характеристикою є висловлення емоційних та суб'єктивних оцінок [22, с. 100]. Мовець завжди самостійно вибирає відповідне слово для опису об'єкта. Дослідниця виділяє такі способи перекладу епітетів:

1) передача епітетів прикметниками, наприклад: *in the silly hope* – *в марній надії*, *with silent amusement* – *з прихованим задоволенням*;

2) за допомогою словосполучення, наприклад: *the wordy silence* – *сповнене словами мовчання*;

3) опущення епітетів, наприклад: *the exquisite temptations* – *спокуси*, *a perfect mania* – *манія*;

4) передача епітетів іменниками, наприклад: *common people* – *люди*, *the greatest things* – *шедеври*;

5) передача епітетів прислівниками, наприклад: *I am awfully obliged* – *я безмежно вдячний*, *one lives charmingly* – *можна добре прожити* [там само, с. 102–103];

6) передача епітетів дієсловами, наприклад: *it will be a great pity* – *їм можна тільки поспівчувати.*

Більшість політиків застосовують порівняння у своїх промовах, оскільки цей художній засіб допомагає у поясненні складних чи абстрактних концепцій за допомогою зрозумілих аналогій, у створенні яскравих образів в уяві слухачів та підкресленні важливості конкретного питання чи ідеї. Такий прийом виразності використовують для порівняння одного об'єкта або явища з іншим з метою більш глибокого розкриття чи яскравішого зображення його характеристик [55].

Розглянемо такі стратегії перекладу порівнянь, згадані у дослідженні К. В. Пархоменко (2018):

- 1) дослівний переклад;
- 2) заміна порівняльної конструкції вихідної мови конструкцією мови перекладу;
- 3) частковий переклад образу порівняння;
- 4) переклад зі збереженням конструкції порівняння та поясненням явища;
- 5) заміна порівняльної конструкції та образу на більш зрозумілу для реципієнтів;
- 6) опущення порівняння [23, с. 71].

Проаналізуємо приклади застосування порівнянь у промовах Джо Байдена та їхній переклад:

Наприклад:

(39) *Russia is using winter as a weapon.* – *Росія використовує зиму як зброю* [77].

Перекладач застосував дослівний переклад, завдяки чому збереглися структура речення та образ порівняння. Наприклад:

(40) *It's a story that might sound something like a song that means a lot to me* [76]. – *Це буде американська історія – історія, яка буде схожа на одну з пісень, яка має для мене велике значення – «Американський гімн»* [65].

У цьому прикладі застосовано переклад зі збереженням конструкції порівняння та додатковим поясненням для кращого розуміння аудиторією. Розшифровка виражає ідею та образ порівняння, зберігаючи сенс оригіналу і

розкриваючи його для україномовної аудиторії, яка може не знати конкретної пісні, на яку посилається автор. Наприклад:

(41) *I know speaking of unity can sound to some like a foolish fantasy [76]. – Я знаю, що слова про єдність можуть для когось в ці дні здаватися порожніми фантазіями [65].*

Як бачимо, перекладач використав заміну порівняльної конструкції та образу на більш зрозумілу для реципієнтів, що зробило порівняння більш природним для україномовного середовища.

Політики використовують персоніфікацію з метою надання предметам або явищам природи людських властивостей та характеристик [56; 61]. Цей стилістичний прийом дозволяє надавати образам життєвості, а також створювати асоціації та емоційні зв'язки, сприяючи розумінню та прийняттю політичного повідомлення, наприклад:

(42) *For they have forgotten what this country has already done... [75] – Бо вони забули те, чого вже досягла країна... [30]*

У цьому прикладі перекладач застосував дослівний переклад зі збереженням образу персоніфікації. Барак Обама надає країні людських якостей, тобто здатності до досягнень. Цей образ країни, як особливої та дієвої істоти, має на меті підкреслити вагу об'єднання та спільних зусиль у минулому, а також викликати почуття єдності серед слухачів. Підкреслення досягнень країни, які вже відбулися, може спонукати до вирішення поточних проблем спільними зусиллями.

Метонімія – це стилістичний засіб, який полягає в заміні одного слова іншим на підставі смислового або просторового зв'язку між ними [56]. Наприклад:

(43) *The day after Pearl Harbor he signed up for duty... [68]*

Барак Обама використав назву місця, на яке напала Японія у 1941 році, а саме Перл-Гарбор, щоби вказати на сумнозвісну подію, уникаючи деталей атаки та її жертв. Ще одним прикладом метонімії є використання президентом фрази *Founding Fathers* (батьки-засновники) для символічного представлення перших

лідерів, жертви й тривала робота яких зіграла вирішальну роль у розвитку нації та створенні Америки:

(44) *Our Founding Fathers, faced with perils we can scarcely imagine...* [75].

У політичній мові метонімія часто використовується для акцентування уваги на певних аспектах або символах та створення певного враження. Метонімія допомагає політичним діячам звертатися до емоційного та символічного заряду, а також швидко та ефективно передавати складні політичні ідеї чи позиції. А. А. Безвенюк та Н. В. Стрюк спираються у своїй роботі (2022) на такі підходи до перекладу метонімії:

1) повний переклад, в якому зберігається структура та повністю передається сенс;

2) семантичне перетворення, яке застосовується при відсутності відповідників для вираження метонімічного образу;

3) метонімічна заміна, тобто заміна віддаленого поняття більш конкретним або прямим виразом для збереження смислового зв'язку у перекладі; у перекладі не вживається таке словесне поняття, як у вихідному тексті [3, с. 147–148].

Отже, використання стилістичних засобів у політичній мові є надзвичайно важливим, оскільки вони сприяють не лише розкриттю ідей, але й переконливості та емоційно-естетичному впливу, що активує увагу та інтерес слухачів. Ми розглянули деякі стилістичні засоби, такі як метафора, епітети, порівняння, метонімія й персоніфікація та підходи до їхнього перекладу. Ми дійшли висновку, що в основному перекладачі вдаються до дослівного перекладу для повного збереження емоційності, часткового перекладу, заміни, передачі іншими частинами мови або опущення стилістичних засобів.

3.2.1 Потенціал метафори у політичних промовах

Головним знаряддям політика вважається слово. Адже саме словом у політиці здійснюється пропаганда певних ідей, спонування громадян до дії,

вплив на прийняття та обґрунтування політичних рішень. Досягає успіху в цьому саме той, хто вміє висловлювати свої думки чітко, зрозуміло та переконливо.

Президенти США, яких обирають громадяни, мають справляти гарне враження, відповідати їхнім бажанням і вимогам. Метою президента є досягнення взаєморозуміння з народом, виявлення спільних точок зору у світовій політиці та у внутрішніх справах. Тому політики, а також президенти, мусять працювати над риторичними стратегіями, щоб переконати американський народ у своїй розсудливості. Використання метафори є одним із найпомітніших інструментів переконання та пропаганди в політичній риторичній мові [48].

За англомовними лексикографічними джерелами метафора – це слово, або фраза для позначення однієї речі, яку використовують для позначення іншої, щоби припустити або показати, що вони схожі між собою [62; 58].

Р. Перлофф у своїй книзі “The Dynamics of Political Communication” [47] розглядає політичну комунікацію як процес, за якого мова політиків, ЗМІ або громадян чинить націлений або ненавмисний вплив на політичне пізнання, ставлення чи поведінку людей, або на результати, що впливають на державну політику, народ чи на спільноти. Автор стверджує, що політична комунікація в США включає в себе різні повідомлення, як-от промови президентів, передвиборчі дебати та громадські кампанії для впливу на ставлення громадян до певних тем. Як вважає Р. Перлофф, сила мови президентів США полягає у використанні ними гарних висловів та влучних метафор. Вони також звертають увагу на синтаксис і ритмічну організацію мовлення для того, щоби сформувавши гарне ставлення, зацікавити, викликати підтримання своєї політики, і щоби спонукати громадян до певних дій [там само, с. 30].

Сьогодні кожен має доступ до публічних промов через ЗМІ, Інтернет тощо. Для зацікавлення людей політичні виступи мають добре запам'ятовуватися та містити фрази, що привертають увагу. Тому для вираження своїх думок і планів, та щоби зробити їх більш переконливими, політики часто використовують метафори. Автор книги “The Language of Politics” [38] А. Бірд стверджує, що

політики легко можуть приховати правду, оскільки кожна людина сприймає та розуміє метафори по-різному. Через це деякі люди вважають, що мета політичних промов полягає в тому, щоби маніпулювати слухачами, і що промовець бажає лише здобути або зберегти свою владу [там само, с. 18].

У книзі “Metaphors We Live By ” американські лінгвісти Дж. Лейкофф та М. Джонсон [45] звертають увагу на те, що приховані аспекти реальності можуть стати причиною деградації людей. Вони розглянули таку метафору, як *labour is a resource*. Вчені пишуть, що дуже часто працю розглядають як природній ресурс або товар, а також навіть говорять про її вартість і пропозицію. Отже, за метафорою приховують характер самої праці, що є причиною дегуманізації. Сліпе сприйняття метафори може приховати принизливі умови праці або, навіть, наявне рабство [там само, с. 237].

На думку П. Чілтона метафора вже довгий час є центральним елементом політичної риторики. Однією з головних причин, чому політики використовують метафори у своїх виступах, полягає в тому, що вони хочуть викликати емоційну реакцію, що може вплинути на ставлення до політика, та щоби вона залишилася в пам'яті слухача. За дослідженням вченого, політиків, які використовували численні метафори, сприймали як більш харизматичних, а їхні промови були надихаючими [40, с. 51].

У монографії «Політична мова і мовна політика» Л. П. Нагорна [7] зазначає, що однією з найважливіших функцій політичної мови є вироблення вербальних механізмів зв'язку між владою і громадянським суспільством. Так само вона вважає, що політична мова являє собою ефективний інструмент, який не лише забезпечує вироблення й передавання інформації, а й стає творцем політичних смислів, могутнім ідеологічним чинником. Також політична мова диктує правила гри, що ведеться між владою та громадянами. Вона може бути й знаряддям маніпуляції свідомістю [там само, с. 80].

Питання використання метафор у промовах політиків США вивчав й Дж. Чартеріс-Блек. У книзі “Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor” [39] він звертає увагу на те, що метафора є лише одним із багатьох

риторичних інструментів, що використовують із метою переконання. Однак, метафора є дуже важливою, бо на ній роблять акцент у пресі. Автор наводить такий приклад сумнозвісної метафори, як *axis of evil* Дж. Буша [57]. Він підкреслює, що коли для преси скорочують годинну промову лише до декількох фраз, вирваних з контексту, метафори політика стають надзвичайно важливими.

Висновки до третього розділу. Отже, політична промова – це засіб ефективного впливу на громадську думку, досягнення визнання та демонстрації лідерських якостей політика. Для досягнення цієї мети використовуються різноманітні лексичні засоби, такі як термінологія, кліше, фразеологічні вирази, аббревіатури та власні назви. У перекладі важливо враховувати, що іноді відсутні точні еквіваленти для слів чи фраз, і перекладач повинен застосувати трансформації, щоб передати значення, зберегти стиль та емоційний відтінок оригіналу.

Використання стилістичних засобів у політичній мові є ключовим елементом, оскільки вони сприяють ефективному розкриттю ідей, переконливості та емоційно-естетичному впливу. Ми розглянули різні стилістичні засоби, такі як метафори, епітети, порівняння, метонімія й персоніфікація, а також підходи до їхнього перекладу. Ми зробили висновок, що перекладачі часто вдаються до різних стратегій, таких як дослівний переклад, частковий переклад, заміна чи опущення стилістичних засобів.

Проаналізувавши результати досліджень науковців, можна сказати, що метафора є важливим інструментом політичної риторики і те, що вона являє собою складний процес передачі політиком інформації до людей, на яких він розраховує. Вчені виділяють як позитивні, так і негативні сторони використання метафори в промовах політичних діячів. По-перше, метафора допомагає громадянам зрозуміти складні політичні терміни, адже їх порівнюють із чимось відомим кожній людині. По-друге, деякі вчені та пересічні громадяни вважають, що із допомогою метафори політик може приховати правду та маніпулювати людьми, адже кожен сприймає її по-різному. По-третє, у ЗМІ приділяють велику

увагу метафорі, використаній політичним діячем, адже вона додає інформації емоційного забарвлення та привертає увагу громадян.

РОЗДІЛ 4

НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ НА МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ США

4.1 Особливості навчання перекладу у ВНЗ

У цьому підрозділі ми звернемося до методичної частини нашої роботи. Вона передбачає визначення особливостей навчання перекладу у вищих навчальних закладах та навчання перекладацьких трансформацій на матеріалі політичних промов.

Навчання перекладу являє собою складний та відповідальний процес, який вимагає від студентів не лише володіння двома мовами. Перекладач повинен мати високий рівень перекладацької компетентності, яка включає глибоке знання обох мов, а також розуміння культурних відмінностей та лінгвістичних нюансів не лише на теоретичному рівні, а й уміння застосовувати їх у конкретних ситуаціях. Крім того, важливо навчити студента-перекладача обирати ефективні стратегії перекладу в залежності від контексту, враховуючи особливості тексту, аудиторії та мети перекладу. Отже, важливо розглянути складові перекладацької компетентності.

Г. В. Кузенко визначає у своїй статті (2016) термін «компетентність» у контексті перекладу як здатність ефективно передавати спеціалізовану інформацію між двома мовами, як у письмовій, так і в усній формі. Ця компетентність враховує вміння розпізнавати відмінності між вихідним і цільовим текстом, а також адаптувати його до різних комунікативних ситуацій і культурних контекстів [14, с. 170]. У своєму дослідженні Г. В. Кузенко. Спирається на такі складові перекладацької компетентності, тобто компетенції:

1) фахова компетенція: глибокі знання теорії перекладу, мовних норм, вміння вибирати стратегії перекладу, вміння працювати з довідковими ресурсами та володіння сучасними інформаційними технологіями;

2) інтелектуальна компетенція: здатність перекладача оцінити та застосувати свої навички;

3) мовна компетенція: знання мовного матеріалу та вміння подолати труднощі, що виникають під час перекладу;

4) мовленнєва компетенція: володіння мовами перекладу та оригіналу на рецептивному та продуктивному рівнях;

5) семантична компетенція: глибоке розуміння тексту та вміння передати його імпліцитні компоненти;

6) текстотвірна компетенція: уміння визначати тип тексту, його структуру та складові елементи, а також обрати відповідні стратегії та прийоми перекладу;

7) інтерпретаційна компетенція: бачення тексту очима носія іншої мови та культури;

8) міжкультурна компетенція: знання з країнознавства, включаючи культуру, традиції, соціокультурні відомості та уміння передати реалії країни мовою перекладу [там само, с. 171].

За Л. М. Черноватим, загальною практичною метою навчання перекладу є формування фахової компетентності перекладача, тобто вміння виконувати перекладацьку діяльність на фаховому рівні. Для досягнення цієї мети необхідно розвивати наступні компетенції:

1) білінгвальна: знання двох мов та володіння ними;

2) перекладацька: знання загальних принципів перекладу та їхнє практичне застосування;

3) екстралінгвальна: усі інші необхідні знання;

4) особистісна: психофізичні, морально-етичні якості;

5) стратегічна: вміння перекладати [32, с. 25–26].

Поміж вищезазначених компетенцій перекладацька компетентність також включає не лише знання теорії та історії перекладу, навички та вміння виконувати різні типи перекладу, але й майстерність у користуванні автоматизованими системами перекладу, використанні прийомів локалізації, роботі з базами даних, проведенні пошукових операцій та ефективному

використанні різноманітних комп'ютерних програм [18, с. 16]. Л. М. Черноватий також вважає, що ключовим принципом організації навчання є визначення конкретних цілей і використання завдань, які відповідають цим цілям у процесі навчання перекладу.

Ф. Массардье-Кенні виділяє у книзі “Teaching Translation: Programs, Courses, Pedagogies” [52] такі перекладацькі компетенції:

1) володіння цільовою мовою, що включає знання і вміння відтворювати при перекладі різні стилі;

2) розуміння неспеціалізованих жанрів та видів тексту, а також вміння їх перекласти;

3) вміння виявити проблеми при перекладі;

4) ефективне застосування перекладацьких стратегій та технік для вирішення перекладацьких проблем;

5) контроль якості перекладу, який студенти розвивають, коли оцінюють адекватність та редагують на занятті як власний переклад, так і роботи інших студентів;

б) відповідальне ставлення при виконанні перекладу, дотримання зазначених термінів у самостійній чи колективній роботі [там само, с. 34].

С. В. Баранова підкреслює важливість розуміння, що переклад не обмежується лише лінгвістичними аспектами, але також є процесом взаємодії культур. Викладач перекладу, за її словами, повинен акцентувати увагу на тренуванні міжкультурних навиків та умінь студентів, щоб вони могли діяти як посередники між культурами під час перекладу [1, с. 11].

Одним зі способів досягнення цієї мети, як вказує С. В. Баранова, є навчання «діалогу культур». Цей підхід передбачає взаємодію студентів з різними культурами через різноманітну діяльність, таку як дискусії на заняттях, творчі лінгвістичні презентації, відеотренінги тощо [там само, с. 12]. Ці методи сприяють розвитку міжкультурної компетенції студентів та допомагають їм краще розуміти й враховувати культурні відмінності під час перекладу.

На думку Н. Яцишин засобами традиційного формування англомовної соціокультурної компетенції є читання автентичної художньої та науково-публіцистичної літератури, вивчення фольклору, звичаїв та традицій країни, мова якої вивчається, перегляд фільмів та прослуховування пісень [35, с. 183].

М. Гонсалес-Дейвіс пропонує ряд процедур для розвитку перекладацької компетентності, які, на її думку, підходять для досягнення різних цілей та є орієнтованими на різні рівні студентів. Ці процедури включають: виконання невеликих вправи чи завдань, націлених на опрацювання конкретних моментів; завдання на переклад різних типів текстів з фокусом на вдосконалення письма, дослідження чи редагування перекладу; а також проекти або завдання для розвитку різноманітних компетенцій, під час яких студенти спільно працюють над перекладом для реального клієнта [52, с. 207]. Отже, можна сказати, що у цьому методі студент займає центральне місце, приймає активну участь, розвиває відповідальність і отримує реальний досвід.

I. Джонс застосовує у своїй практиці викладання перекладу такі вправи:

1. Вербальне доміно. Студентам навмання видаються картки зі словами чи фразами. Студент зачитує, а інші слухають і перевіряють, чи вони мають відповідний переклад на своїх картках. Студент в якого він виявиться, читає наступне слово чи фразу і так по черзі.

2. Зіставлення. Студенти знаходять слова та речення в тексті цільової мови, що відповідають мові перекладу.

3. Пельманізм. Студенти отримують оригінальний текст та його переклад. Вони роблять гру «пельманізм» із фразами, що відображають відмінності у мові оригіналу та перекладі [42].

Такі вправи спрямовані на розширення словникового запасу, удосконалення граматичних навичок, а також покращення загальних стратегій перекладу, таких як пошук еквівалентів і визначення контексту.

Англійський професор П. Ньюмарк вважав, що неможливо зробити з когось ні відмінного перекладача, ні відмінного лінгвіста. Він стверджував, що викладач можете лише дати деякі підказки й практику, викликати зацікавленість

та ентузіазм, після чого студенти зможуть рухатися вперед самостійно. П. Ньюмарк підкреслював важливість практики на заняттях з перекладу рольових ігор, симуляційних вправ та створення реальних чи уявних ситуацій [44, с. 26].

К. Норд має схожу думку, і вважає, що практика перекладу має імітувати реальні перекладацькі завдання. Вона також зазначає, що викладач має враховувати неповну мовну компетенцію студента-перекладача і виділяє такі труднощі перекладу, що виникають під час навчання: 1) труднощі пов'язані з текстом; 2) труднощі, які виникають через недостатню перекладацьку компетентність студента [там само, с. 25]; 3) труднощі у використанні інструментів перекладу, тобто неналежне використання словників чи відсутність довідкових матеріалів.

У процесі навчання перекладу, невід'ємною складовою якого є вибір навчального матеріалу, важливо систематично дотримуватися визначених вимог. А. Д. Чепелюк визначає ключові аспекти цього завдання і виділяє такі вимоги:

- тексти мають розширювати знання рідної та іноземної мови, а також розвивати міжкультурні знання студентів;
- тексти мають бути пов'язаними з реальними подіями та практикою перекладу, якою вона є насправді [50, с. 8];
- тексти мають збагачувати загальні та фахові знання студентів, а також покращувати культурну та фахову компетенцію;
- складність завдань з перекладу повинна відповідати перекладацькій компетенції та рівню мови студентів;
- тексти мають вписуватися у часове планування заняття;
- важливо перекладати не якнайбільше, а ефективно демонструвати вирішення проблем та стратегії перекладу, розширювати знання студентів і розвивати їхні навички [там само, с. 9];
- текст має викликати у студентів зацікавленість та мотивацію.

Щодо використання політичних промов у навчанні перекладацьких трансформацій, воно передбачає виховання, розвиток та розширення кругозору

студента, особливо враховуючи, що у політичних текстах часто згадуються історичні події, імена відомих постатей, а також звучить специфічна лексика, що відображає культурні та національні особливості [7, с. 114]. Варто зазначити, що перекладацькі трансформації є необхідним інструментом для подолання мовного бар'єру в суспільно-політичних текстах та водночас, вони є ключовим елементом забезпечення адекватності перекладу інших жанрів.

Оскільки більшість науковців вважає, що завдання на переклад, які базуються на автентичних матеріалах сприяють розвитку багатьох компетенцій та створюють перекладацький процес, подібний до реального, можна зробити висновок, що політичні промови надають можливість студентам розвивати навички розпізнавання та передачі не лише лексичних і граматичних особливостей, але й вміння адаптувати зміст до відповідного культурного контексту. Водночас, важливо враховувати, що вибір політичних промов як матеріалу для перекладу може становити потенційну складність через особливості фразеології, термінології та виразності, що характерні для цього жанру.

Отже, навчання перекладу є важливим та відповідальним процесом, націленим на розвиток перекладацької компетентності студентів. Серед найважливіших її складових, тобто компетенцій, виділяють фахову, інтелектуальну, мовну, мовленнєву, семантичну, текстотвірну, інтерпретаційну, міжкультурну (згідно з Г. В. Кузенко) та білінгвальну, перекладацьку, екстралінгвальну, особистісну, стратегічну (згідно з Л. М. Черноватим). Також важливо вміти ефективно застосовувати ці компетенції в практичних ситуаціях, розвивати критичне мислення та відповідальність під час виконання перекладацьких завдань. Методи розвитку перекладацької компетентності варіюються від виконання вправ і завдань до проектів та рольових ігор. Важливо надавати студентам можливість активної участі та самостійності, розвивати їх відповідальність та надавати реальний досвід перекладу. Практика на заняттях повинна імітувати реальні перекладацькі завдання, а викладачі повинні враховувати труднощі, з якими можуть стикатися студенти. Успішне навчання

перекладу вимагає комплексного підходу, різноманітних методів та уважного врахування потреб та можливостей студентів.

4.2 Система вправ для навчання студентів перекладацьких трансформацій на матеріалі політичних промов американських президентів Барака Обами та Джо Байдена

Розробимо систему вправ, направлену на вивчення та відпрацювання перекладацьких трансформацій з урахуванням лексичних, стилістичних та граматичних особливостей політичних промов. Такі вправи поповнюють лексичний запас студентів, готують їх до перекладу, навчають особливостям використання певних трансформацій у певній ситуації, а також розвивають вміння аналізувати відмінності між мовою оригіналу та перекладу.

Загалом, нами були розроблені такі вправи для навчання студентів основних перекладацьких трансформацій:

Exercise 1

Мета вправи: Закріплення знань студентів основних лексичних трансформацій, їхніх назв та визначень.

Instruction: Match the name of the lexical transformation with its definition.

1. Transcription	a. Borrowing of a phrase or expression from one language into another by way of literal translation.
2. Transliteration	b. Converting text or letters from one writing system into the equivalent characters of another writing system.
3. Loan Translation	c. Representing a more general concept in the source language with a more specific term in the target language.
4. Concretisation	d. Replacing a word of the original language with a more general meaning by a word of the translation language with a narrower meaning.
5. Generalisation	e. Converting the sounds of words in the source text into the corresponding written symbols of the target language.

Результати: Студенти розвинули навички аналізу та термінологічну компетенцію, а також засвоїли лексичні трансформації.

Exercise 2

Мета вправи: Вивчення політичної термінології, розвиток навичок перекладу, пошуку еквівалентів, розуміння контексту й вдосконалення мовленнєвої компетенції.

Instruction: Give equivalents to the following words and word combinations. Make sentences with them. Let your classmate translate them and comment on translation decisions.

President, the Parliament, the White House, democracy, citizenship, public service, free market, to falsify an election, to run a campaign, to advocate for change.

Результати: Студенти розширили словниковий запас, покращили навички перекладу, розуміння контексту й пошуку відповідних еквівалентів, вдосконалили мовленнєву компетенцію. Під час обговорення отриманих результатів перекладу, студенти покращили навички аналізу.

Exercise 3

Мета вправи: Розвиток навичок застосування перекладацьких трансформацій, аналіз стилістичних засобів, а також уміння пояснити використані прийоми у певному контексті.

Instruction: Translate the following sentences paying attention to stylistic devices. Define them and comment on your translation decisions.

1. It can be a time of *great pain* and *terrible loneliness*.
2. Americans are *building again, innovating again, dreaming again*.
3. Our *Founding Fathers*, faced with perils we can scarcely imagine, drafted a charter to assure the rule of law and the rights of man.
4. I know *speaking of unity* can sound to some like *a foolish fantasy*.
5. Finally, *our health care system is placing an unsustainable burden* on taxpayers.

Результати: Студенти покращили перекладацькі навички та збагатили словниковий запас. Аналіз стилістичних прийомів у реченнях сприяв розвитку аналітичних здібностей студентів. Вони також змогли краще зрозуміти

стилістичні відмінності між мовами та попрактикувалися в застосуванні перекладацьких трансформацій.

Exercise 4

Мета вправи: Формування навичок перекладу, засвоєння перекладацьких трансформацій, розширення словникового запасу, розвиток аналітичного та критичного мислення.

Instruction: Consider the following sentences and their Ukrainian translation. Identify and analyse the applied transformations.

Original	Translation
This is <i>America's day</i> . This is <i>democracy's day</i> . <i>A day of history and hope</i> . <i>Of renewal and resolve</i> .	Це <i>день Америки!</i> Це <i>день демократії, день історії та надії, оновлення та згоди</i> .
<i>A once-in-a-century virus</i> silently stalks the country.	<i>Вірус, який буває раз на століття</i> , безмовно вражає країну.
Chief Justice Roberts, Vice President Harris, Speaker Pelosi, Leader Schumer, Leader McConnell, Vice President Pence, distinguished guests, and my fellow Americans.	Голова Верховного суду <i>США</i> Робертс, віцепрезидент Гарріс, спікер Пелосі, лідер Шумер, лідер Макконелл, віцепрезидент Пенс, шановні гості, мої співгромадяни-американці.
I thank President Bush for his service to our <i>nation</i> , as well as <i>the generosity and cooperation he has shown</i> throughout this <i>transition</i> .	Я дякую президентові Бушу за його службу нашій <i>країні</i> , а також за його великодушну співпрацю під час <i>передачі влади</i> .
<i>The words</i> have been spoken <i>during rising tides of prosperity and the still waters of peace</i> .	<i>Її слова</i> промовляли <i>на тлі припливних хвиль процвітання та тихих вод мирних часів</i> .
It's <i>a story</i> that might sound something like <i>a song</i> that means a lot to me.	Це буде <i>американська історія</i> – історія, яка буде схожа на одну з пісень, яка має для мене велике значення – <i>«Американський гімн»</i> .

Результати: Студенти визначили та проаналізували застосовані трансформації, розширили словниковий запас, визначили відмінності оригіналу та перекладу, розвинули аналітичне та критичне мислення.

Exercise 5

Мета вправи: Розвиток навичок аналізу, перекладу та розуміння політичної лексики, розширення словникового запасу.

Instruction: Read a fragment from Joe Biden's Inaugural Address. Fill in the gaps with the words and expressions from the table. Follow the link to listen and check: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/january-20-2021-inaugural-address>. Translate and comment on your translation decisions.

American way, nation, parties, Constitution, President Carter, history, lifetime of service, oath, George Washington, war, American story, centuries, nation, Union

We look ahead in our uniquely (1) _____ – restless, bold, optimistic – and set our sights on the (2) _____ we know we can be and we must be. I thank my predecessors of both (3) _____ for their presence here. You know the resilience of our (4) _____ and the strength of our nation. As does (5) _____, who I spoke to last night but who cannot be with us today, but whom we salute for his (6) _____. I have just taken the sacred oath each of these patriots took — an (7) _____ first sworn by (8) _____. But the (9) _____ depends not on any one of us, not on some of us, but on all of us. On “We the People” who seek a more perfect (10) _____. This is a great (11) _____ and we are a good people. Over the (12) _____ through storm and strife, in peace and in (13) _____, we have come so far. Few periods in our nation’s (14) _____ have been more challenging or difficult than the one we’re in now.

Результати: Студенти розширили словниковий запас, а саме знання політичної лексики, проаналізували уривок з промови та визначили необхідні слова та словосполучення відповідно до контексту. Вони розвинули навички перекладу та аналітичного мислення.

Висновки до четвертого розділу. Ми визначили особливості навчання перекладу у ВНЗ, що є важливим та відповідальним процесом, націленим на розвиток перекладацької компетентності студентів. Важливо вміти ефективно вдосконалювати компетенції в практичних ситуаціях, розвивати критичне мислення та відповідальність під час виконання перекладацьких завдань. Методи розвитку перекладацької компетентності варіюються від виконання вправ і завдань до проєктів та рольових ігор. Важливо надавати студентам можливість активної участі та самостійності, розвивати їх відповідальність та надавати реальний досвід перекладу.

Нами була розроблена система вправ для навчання перекладацьких трансформацій на матеріалі промов Барака Обами та Джо Байдена, націлена на вивчення та відпрацювання перекладацьких трансформацій. Ми дійшли висновку, що розглядаючи стилістичні прийоми та трансформації у промовах, студенти здобули навички аналізу. Використання термінології сприяло розширенню термінологічної компетенції студентів. Вправи з фрагментами промов допомогли студентам вдосконалити навички перекладу, включаючи вибір ефективних еквівалентів та роботу з контекстом. Студенти покращили свій словниковий запас та розвинули навички перекладу, вивчаючи та застосовуючи перекладацькі трансформації. Студенти вдосконалили критичне мислення, обговорюючи та аналізуючи результати перекладу.

ВИСНОВКИ

У ході роботи ми визначили, що політична промова – це заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ, що містить позитивні чи негативні оцінки, обґрунтування, конкретні факти, плани та перспективу політичних змін. Промова часто містить оцінки, аргументи, факти, плани та перспективу змін у політиці. Головна мета політичної промови – отримати визнання, вплинути на громадську думку та продемонструвати лідерські якості.

Дослідження показали, що політична промова є важливою для кожного президента, адже під час заздалегідь підготовленого виступу, президент США має змогу продемонструвати своє лідерство, проінформувати громадян щодо своїх планів, цілей, певних результатів. Дослідники розглядають політичні промови як важливий засіб комунікації та взаємодії з громадськістю, а також як інструмент для відзначення подій, підтримки ініціатив та реагування на кризи.

Розрізняють такі типи промов, як інавгураційні, передвиборчі, парламентські, хвалебні промови, промови про становище країни та інші. Інавгураційні промови відіграють важливу роль у визначенні бачення нового президента і спрямовані на об'єднання нації, вшанування традицій, повідомлення про режим та принципи правління нового президента. Хоч існують різноманітні промови, можна сказати, що президент намагається просувати свою політику та цілі, справити лише гарне враження на слухачів під час кожної з них.

Ми розглянули структуру політичної промови, запропоновану різними дослідниками. Вони виокремили компоненти та блокові структури, які визначають логічний хід та впливають на сприйняття аудиторією політичних виступів. Вчені підтверджують важливість ефективного організаційного підходу до структури промови, який включає в себе вступ, основну частину та висновки. Зазвичай вступ до політичної промови має на меті налаштувати слухачів на основну інформацію, яка буде представлена та встановити контакт політичного діяча з аудиторією. Основна частина виступу призначена для викладення

ключового матеріалу та аргументації, що підкріплює висловлені тези. Висновки зазвичай слугують для узагальнення головних ідей, висловлення ключових думок, надання комплексної оцінки розглянутих явищ та стимулювання подальших роздумів серед слухачів.

Вчені вважають, що через багатозначність перекладу складно надати правильне визначення. Переклад як заняття виник через різницю мов і служить засобом спілкування та обміну духовними цінностями. Він також є «мовним посередництвом» у двомовній комунікації, або передачею змісту вираженого однією мовою засобами іншої мови. П. Ньюмарк тлумачить переклад як передачу сенсу тексту іншою мовою таким чином, щоб відобразити намір автора тексту. Він вважає, що за допомогою перекладу люди також можуть ділитися знаннями та культурою.

Арістотель описував людину, як «політичну тварину», яка за допомогою мови може співіснувати разом з іншими, створюючи закони, які забезпечують виживання як спільноти, так і процвітання особистості. Сучасні дослідники також підкреслюють, що без мови не може бути ніякої політики. Тому переклад має ключове значення у порозуміння між країнами і є необхідною умовою міжнародної комунікації. При цьому важливо враховувати, що в процесі перекладу може відбуватися не лише передача інформації, але й активне впливання на сприйняття політичних ідей та рішень, що робить переклад чинником, що формує і перетворює політичну реальність.

Проаналізувавши визначення, запропоновані перекладознавцями, ми можемо сказати, що перекладацькі трансформації – це перетворення, що вносяться до структурних форм мовних одиниць, метою яких є досягнення вищої точності та адекватності у перекладі. Вони виконуються з метою забезпечити, щоб перекладний текст передавав зміст оригіналу з максимальною точністю й повнотою, зважаючи на мовні норми перекладу. Сьогодні не існує єдиної класифікації перекладацьких трансформацій, оскільки кожен дослідник, маючи на увазі одні й ті самі прийоми, ділить їх на види відповідно до свого власного бачення. Розглянувши класифікації українських дослідників, ми зрозуміли, що

частіше за все вони виділяють трансформації на лексичному та граматичному рівнях.

Аналіз перекладу інавгураційних промов Барака Обама та Джо Байдена показав, що для досягнення адекватного перекладу було застосовано різноманітні перекладацькі трансформації. Англійська та українська мови відрізняються, а мова політика наповнена професійною термінологією, власними назвами, фразеологізмами, ідіомами та метафорами, для перекладу яких недостатньо, або просто неможливо знайти відповідник. Саме за допомогою трансформацій, перекладачу вдалося відтворити оригінальний текст усіма можливими ресурсами у мові перекладу. У ході аналізу було виявлено використання таких трансформацій, як калькування, транскодування, описовий переклад, антонімічний переклад, конкретизація, заміни, членування та об'єднання речень, вилучення та додавання. Помітним було також поєднання декількох трансформацій в одному реченні, що допомогло повно передати ідею, викладену мовою оригіналу, зберігаючи при цьому її початковий зміст та форму.

Оскільки промова – це потужний інструмент комунікації, що дозволяє політикам впливати на свою аудиторію та спонукати до дії, для досягнення цієї мети політики використовують різноманітні лексичні засоби, такі як політична термінологія, мовні кліше, фразеологічні вирази, аббревіатури, скорочення та власні назви. Ми розглянули підходи до перекладу таких лексичних засобів, оскільки іноді в одній мові відсутні точні еквіваленти для слів або фраз, що використовуються в іншій мові. У такому випадку перекладач повинен застосувати певні трансформації для передачі значення, збереження стилю та емоційного забарвлення.

Використання стилістичних засобів у політичній мові є надзвичайно важливим, оскільки вони сприяють не лише розкриттю ідей, але й переконливості та емоційно-естетичному впливу, що активує увагу та інтерес слухачів. Ми розглянули деякі стилістичні засоби, такі як метафора, епітети, порівняння, метонімія й персоніфікація та підходи до їхнього перекладу. Ми дійшли висновку, що в основному перекладачі вдаються до дослівного

перекладу для повного збереження емоційності, часткового перекладу, заміни, передачі іншими частинами мови або опущення стилістичних засобів.

Ми також визначили потенціал такого стилістичного засобу як метафора. Метафора є важливим інструментом політичної риторики і являє собою складний процес передачі політиком інформації до людей, на яких він розраховує. Вчені виділяють як позитивні, так і негативні сторони використання метафори в промовах політичних діячів. По-перше, метафора допомагає громадянам зрозуміти складні політичні терміни, адже їх порівнюють із чимось відомим кожній людині. По-друге, деякі вчені та пересічні громадяни вважають, що із допомогою метафори політик може приховати правду та маніпулювати людьми, адже кожен сприймає її по-різному. По-третє, у ЗМІ приділяють велику увагу метафорі, використаній політичним діячем, адже вона додає інформації емоційного забарвлення та привертає увагу громадян.

У методичній частині нашого дослідження ми визначили особливості навчання перекладу у ВНЗ, що є важливим та відповідальним процесом, націленим на розвиток перекладацької компетентності студентів. Серед найважливіших її складових, тобто компетенцій, виділяють фахову, інтелектуальну, мовну, мовленнєву, семантичну, текстотвірну, інтерпретаційну, міжкультурну та білінгвальну, перекладацьку, екстралінгвальну, особистісну, стратегічну. Також важливо вміти ефективно застосовувати ці компетенції в практичних ситуаціях, розвивати критичне мислення та відповідальність під час виконання перекладацьких завдань. Методи розвитку перекладацької компетентності варіюються від виконання вправ і завдань до проектів та рольових ігор. Важливо надавати студентам можливість активної участі та самостійності, розвивати їх відповідальність та надавати реальний досвід перекладу. Практика на заняттях повинна імітувати реальні перекладацькі завдання, а викладачі повинні враховувати труднощі, з якими можуть стикатися студенти. Успішне навчання перекладу вимагає комплексного підходу, різноманітних методів та уважного врахування потреб та можливостей студентів.

Нами була розроблена система вправ для навчання перекладацьких трансформацій на матеріалі промов Барака Обама та Джо Байдена, націлена на вивчення та відпрацювання перекладацьких трансформацій з урахуванням лексичних, стилістичних та граматичних особливостей політичних промов. Такі вправи поповнюють лексичний запас студентів, готують їх до перекладу, навчають особливостям використання певних трансформацій у певній ситуації, а також розвивають вміння аналізувати відмінності між мовою оригіналу та перекладу.

Я, Курас Анна Андріївна, своїм підписом засвідчую, що моя курсова робота *«Особливості перекладу промов американських президентів (на матеріалі промов Барака Обама та Джо Байдена)»* виконана з додержанням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я додержувалася принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранова С. В. Вирішення комунікативних завдань на заняттях з перекладу. *Методологічні проблеми сучасного перекладу* : матеріали VIII Міжнародної науково-методичної конференції 23–25 січня 2009 р. Суми : СумДУ, 2009. С. 11–13.
2. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина : монографія. Київ : Міжрегіональна академія управління персоналом, 2004. 421 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001438> (дата звернення: 23.11.2023)
3. Безвенюк А. А., Стрюк Н. В. Особливості перекладу метонімії як лексико-стилістичного засобу (на матеріалі кінотексту роману Дж. Роулінг «Гаррі Поттер і таємна кімната»). *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. Філологія. Т. 1 № 14. 2022. С. 146–149. URL : <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/12087> (дата звернення: 21.11.2023)
4. Білецька І. О., Гурський І. Ю. Структурна організація політичних промов американського експрезидента Барака Обама. *Журнал «Нова філологія» Запорізького національного університету*. 2021. Т. 1. № 81. С. 33–41. URL : <http://www.novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/480> (дата звернення: 14.11.2023)
5. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с. URL : https://cusu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniku/теорія_перекладу.pdf (дата звернення: 21.11.2023)
6. Герасименко О. Ю., Уголькова М. І. Особливості перекладу фразеологізмів та стійких виразів у роботі усного перекладача. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33 (72). № 5. Ч. 2. С. 13–18. URL : http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/part_2/3.pdf (дата звернення: 17.11.2023)

7. Доній Т. Ф. Переклад текстів політичного дискурсу: стратегії, виклики, перспективи. *Актуальні питання гуманітарних наук. Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Мовознавство. Вип. 46. Т. 1. 2021. С. 143–149. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/46_2021/part_1/22.pdf (дата звернення: 25.11.2023)

8. Дячук Н. В. Особливості політичного мовлення в інавгураційній промові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Філологія. Вип. 2 (70). 2018. С. 76–79. URL :

<https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/7702/1/22.pdf> (дата звернення: 23.11.2023)

9. Жулавська О. О., Назаренко О. В. Переклад: теоретичні та практичні аспекти : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2017. 133 с. URL :

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/66687/1/Zhulavska_pereklad.pdf (дата звернення: 16.11.2023)

10. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с. URL :

http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf (дата звернення: 18.11.2023)

11. Клименко І. М., Зоренко І. С. Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. Філологічні студії. 2012. Вип. 8. С. 84–90. URL :

http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2012_8_12 (дата звернення: 15.11.2023)

12. Ковальчук О. Лінгвориторичні аспекти політичних промов сучасних американських лідерів. *Актуальні питання гуманітарних наук. Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Мовознавство. Вип. 41. Т. 1. 2021. С. 189–195. URL :

http://www.aphn-journal.in.ua/archive/42_2021/part_1/27.pdf (дата звернення: 18.11.2023)

13. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с. URL : <https://books.google.com.ua/books?id=jpKrCQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 18.11.2023)

14. Кузенко Г. М. Перекладацька компетентність у професійній діяльності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Філологія. № 25. Т. 2. 2016. С. 169–172. URL :

http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v25/part_2/51.pdf (дата звернення: 21.11.2023)

15. Левчук І. П. Мистецтво урочистої промови : теоретичний мінімум. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 24 с. URL :

<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/10164/1/Мистецтво%20урочистої%20пром.pdf> (дата звернення: 18.11.2023)

16. Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Філологія. 2019. Т. 4. № 43. С. 72–74. URL :

http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_4/19.pdf (дата звернення: 25.11.2023)

17. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 304 с.

18. Навчання перекладу. Витоки, сьогодення, перспективи: бесіда з Черноватим Л. М. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Психологія та педагогіка. 2018. Вип. 28. С. 13–18. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_Ptp_2018_28_3 (дата звернення: 17.11.2023)

19. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ : Світогляд, 2005. 315 с. URL : https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/political_language_site.pdf (дата звернення: 18.11.2023)

20. Нагорська Т. В. Структура текстів політичних промов У. Черчіля: лінгвориторичний підхід. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. Т. 2. № 110.

С. 54–56. URL : <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/55136/20-Nagorska.pdf?sequence=1> (дата звернення: 14.11.2023)

21. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Філологічні науки (мовознавство). 2012. № 6 (231). С. 66–69. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnuflm_2012_6_17 (дата звернення: 11.11.2023)

22. Палей Т. А. Лексико-граматичні особливості перекладу англomовних епітетів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Філологічні науки. Вип. 2 (86). 2017. С. 99–104. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUF_2017_2_19 (дата звернення: 21.11.2023)

23. Пархоменко К. В. Перекладацькі стратегії відтворення асоціативних порівнянь у перекладах твору Джузеппе Томазі ді Лампедузи «Гепард» англійсько та українською мовами. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Гельветика, 2018. Т. 2. Вип. 5. С. 69–74. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25043> (дата звернення: 21.11.2023)

24. Першина Л. В., Таланова Л. Г. Особливості перекладу в полікультурному середовищі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Філологія. № 52. Т. 2. 2021. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/24635> (дата звернення: 15.11.2023)

25. Поліщук Л. П., Пушкар Т. М. Формування основ перекладацької компетентності у майбутніх перекладачів на початковому етапі навчання. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. № 128. 2014. С. 467–469. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/11025/1/14ptmfop.pdf> (дата звернення: 17.11.2023)

26. Решетар О. В. Стилiстичні засоби в політичному дискурсі США (на матеріалі інавгураційної промови Джо Байдена). *Наукові записки Одеського міжнародного гуманітарного університету*. Філологія. Вип. 34. 2021. С. 83–86. URL : <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v34/22.pdf> (дата звернення: 19.11.2023)

27. Рибко Н. В. Переклад власних назв. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14–23 березня 2018 р.

Вінниця : Вінницький національний технічний університет, 2018. С. 1–2. URL : <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/20320> (дата звернення: 20.11.2023)

28. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки.* 2016. Кн. 1. С. 235–238. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2016_1_47 (дата звернення: 11.11.2023)

29. Ткачук Т. І., Паславська І. Б. Застосування перекладацьких трансформацій з метою досягнення еквівалентності. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Філологія.* № 31. Т. 3. 2017. С. 157–159. URL : http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v31/part_3/43.pdf (дата звернення: 25.11.2023)

30. Хорошевський А. Промови, що змінили світ. Пер. укр. мовою В. Верховеня. ред. О. Красовицького. Харків : Фоліо, 2009. 362 с. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Khoroshevskyi_Andrii/Promovy_scho_zminyly_svit.pdf (дата звернення: 20.11.2023)

31. Чернова Ю. В., Алієва Ф. С. Особливості перекладу метафор (на прикладі українських перекладів романів Агати Крісті). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Перекладознавство.* 2022. Т. 33 (72). № 1. Ч. 2. С. 125–129. URL : <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-2/21> (дата звернення: 20.11.2023)

32. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності : підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця : Нова Книга, 2013. 376 с.

33. Шаркова Г. В., Карпенко Н. А. Особливості відтворення прагматики сучасних політичних термінів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія.* 2019. Вип. 42 (3). С. 86–88. URL : http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v42/part_3/22.pdf (дата звернення: 17.11.2023)

34. Ярова Л. О. Особливості перекладу скорочень в міжнародних конвенціях та деклараціях ООН і ЮНЕСКО. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка. Філологічні науки (мовознавство).* 2012. Вип. 104. Ч. 1. С. 213–216.

URL : <http://dspace.cuspu.edu.ua/jspui/handle/123456789/717> (дата звернення: 20.11.2023)

35. Яцишин Н. До питання про методи навчання іноземних мов. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами* : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, Переяслав, 30 листопада 2022 р. Переяслав : УГСП, 2022. С. 182–184. URL : https://www.researchgate.net/publication/366248095_Sucasni_metodiki_navcanna_i_nozemnih_mov_i_perekladu_v_Ukraini_ta_za_ii_mezami_zbirnik_materialiv_IV_M_iznarodnoi_naukovo-practicnoi_konferencii_Pereaslav_30_listopada_2022_roku (дата звернення: 17.11.2023)

36. Aristotle, Benjamin J. *Politics*. Kitchener : Batoche Books, 1999. 192 p. URL : <https://historyofeconomicthought.mcmaster.ca/aristotle/Politics.pdf> (дата звернення: 16.11.2023)

37. Baker M. *Translation and Conflict: A Narrative Account*. London and New York : Routledge, 2006. 223 p. URL : <http://41.89.24.3:8083/read/894/pdf> (дата звернення: 10.11.2023)

38. Beard A. *The language of politics*. London : Routledge, 2001. 121 p. URL : <https://people.unica.it/luisannafodde/files/2020/03/the-language-of-politics.pdf> (дата звернення: 14.11.2023)

39. Charteris-Black J. *Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor*. New York : Palgrave Macmillan, 2011. 256 p. URL : <https://journals.openedition.org/lexis/1691> (дата звернення: 15.11.2023)

40. Chilton P. *Analysing Political Discourse: Theory and Practice*. London : Routledge, 2004. 226 p.

41. Fernández F., Evans J. *The Routledge Handbook of Translation and Politics*. London and New York : Routledge, 2018. 538 p.

42. Jones I. *Teaching Translation: Ideas and Strategies*. *Teachit*. URL : <https://www.teachit.co.uk/cpd/teaching-and-learning/teaching-translation-ideas> (дата звернення: 17.11.2023)

43. Kenski K., Jamieson K. H. The Oxford Handbook of Political Communication. New York : Oxford University Press, 2017. 1092 p. URL : <https://handoutset.com/wp-content/uploads/2022/06/The-Oxford-Handbook-of-Political-Communication-Kate-Kenski-Kathleen-Hall-Jamieson.pdf> (дата звернення: 12.11.2023)
44. Kiraly D. C. Pathways to Translation: Pedagogy and Process. Kent : The Kent State University Press, 1995. 175 p.
45. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. London : The University of Chicago Press, 2003. 191 p.
46. Newmark P. A Textbook of Translation. Harlow : Pearson Education Limited, 2008. 292 p. URL : <https://www.docdroid.net/9ahf/a-textbook-of-translation-by-peter-newmark-pdf> (дата звернення: 21.11.2023)
47. Perloff M. The Dynamics of Political Communication: Media and Politics in a Digital Age. London and New York : Routledge, 2014. 489 p. URL : <https://www.twirpx.com/file/1592744/> (дата звернення: 15.11.2023)
48. Power and Metaphor. *Lexis Journal in English Lexicology*. URL: <http://journals.openedition.org/lexis/224> (дата звернення: 13.11.2023)
49. Schäffner C., Bassnett S. Political Discourse, Media and Translation. Newcastle : Cambridge Scholars Publishing, 2010. 161 p. URL : https://books.google.com.ua/books?id=6BIaBwAAQBAJ&pg=PA1&hl=ru&source=gb_s_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 16.11.2023)
50. Tschepeluk A. D. Methodische Anweisungen für die praktische Arbeit im Fach „Methodik des Übersetzungsunterrichts“. Sumy : Staatliche Universität Sumy, 2012. 44 S. URL : <http://lib.sumdu.edu.ua/library/docs/rio/2012/m3370.doc> (дата звернення: 20.11.2023)
51. Tymoczko M., Gentzler E. Translation and Power. Amherst and Boston : University of Massachusetts Press, 2002. 244 p.
52. Venti L. Teaching Translation: Programs, Courses, Pedagogies. New York : Routledge, 2017. 249 p.

53. Wesslau. F. *The Political Adviser's Book*. Stockholm : Folke Bernadotte Academy, 2013. 157 p. URL : <https://www.files.ethz.ch/isn/168234/32fee94889aaf3912e6cd242b8304245.pdf> (дата звернення: 23.11.2023)

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

54. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової та технічної літератури на українську мову. Граматичні труднощі. Київ : TEMPUS, 1997. Ч. 1. 324 с. URL :

https://nmetau.edu.ua/file/karaban_posibnik_dovidnik_z_perekladu_nauk_tehn_lit.pdf (дата звернення: 16.11.2023)

55. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). Академія наук України; Webmezha. URL : <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 24.11.2023)

56. Українська публічна електронна бібліотека «Горох». URL : <https://goroh.pp.ua/> (дата звернення: 14.11.2023)

57. Axis of evil. *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Axis_of_evil (дата звернення: 10.11.2023)

58. Encyclopaedia Britannica Online. Encyclopaedia Britannica, Inc. URL : <https://www.britannica.com/dictionary> (дата звернення: 11.11.2023)

59. Epithet. *Cambridge Dictionary*. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/epithet> (дата звернення: 19.11.2023)

60. Lexis. *Collins Online Dictionary*. URL : <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/lexis> (дата звернення: 12.11.2023)

61. Merriam-Webster's Online Dictionary. Merriam Webster, Inc. URL : <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 18.11.2023)

62. Metaphor. *Lexico Online Dictionary*. URL : <https://www.lexico.com/definition/metaphor> (дата звернення: 11.11.2023)

63. Transformation. *Dictionary.com. Digital Dictionary*. URL : <https://www.dictionary.com/browse/transformation> (дата звернення: 24.11.2023)

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

64. Переклад і велика політика: що казали Трамп, Макрон, Путін, Зеленський і як їх переклали. *Радіо Свобода*, 2019. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/pereklad-polityka-tramp-putin-makron-zelenskyi/30122070.html> (дата звернення: 20.11.2023)

65. Інавгураційна промова Президента США Джозефа Р. Байдена. *U.S. Embassy in Ukraine*. URL : <https://ua.usembassy.gov/uk/inaugural-address-by-president-joseph-r-biden-jr/> (дата звернення: 14.11.2023)

66. Barack Obama. Address at Cairo University. *The Miller Center*. 2009, June 4. URL : <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/june-4-2009-address-cairo-university> (дата звернення: 11.11.2023)

67. Barack Obama. Address to Congress on Health Care. *The Miller Center*. 2009, Sep. 9. URL : <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/september-9-2009-address-congress-health-care> (дата звернення: 11.11.2023)

68. Barack Obama. Keynote Address at the Democratic National Convention. *The American Presidency Project*. 2004, July 27. URL : <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/keynote-address-the-2004-democratic-national-convention> (дата звернення: 21.11.2023)

69. Barack Obama. Nominee Acceptance Speech at the Democratic National Convention. *The American Presidency Project*. 2012, Sep. 6. URL : <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-accepting-the-presidential-nomination-the-democratic-national-convention-charlotte> (дата звернення: 11.11.2023)

70. Joe Biden. Christmas Address to the Nation. *The White House*. 2022, Dec. 22. URL : <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/12/22/remarks-by-president-biden-in-christmas-address-to-the-nation/#:~:text=I%20hope%20this%20Christmas%20season,at%20one%20%E2%80%94%20for%20one%20another> (дата звернення: 11.11.2023)

71. Joe Biden. Congratulation of the 2021 Service to America Medals Honorees. *YouTube*. 2021, Nov. 2. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=nVTJC85CIqc> (дата звернення: 11.11.2023)

72. Joe Biden. Speech at the Democratic National Convention. *ABC News*. 2020, Aug. 20. URL : <https://abcnews.go.com/Politics/full-text-joe-bidens-2020-democratic-national-convention/story?id=72513129> (дата звернення: 11.11.2023)

73. John F. Kennedy Presidential Library and Museum. URL : <https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/historic-speeches> (дата звернення: 12.11.2023)

74. Joint Confessional Committee on Inaugural Ceremonies. URL : <https://www.inaugural.senate.gov/inaugural-address/> (дата звернення: 20.11.2023)

75. President Barack Obama's Inaugural Address. *The Miller Center*. 2009, Jan. 20. URL : <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/january-20-2009-inaugural-address> (дата звернення: 14.11.2023)

76. President Joe Biden's Inaugural Address. *The Miller Center*. 2021, Jan. 20. URL : <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/january-20-2021-inaugural-address> (дата звернення: 14.11.2023)

77. Remarks by President Biden and President Volodymyr Zelenskyy of Ukraine in Joint Press Conference. *U.S. Embassy in Ukraine*. 2022, Dec. 21. URL : <https://ua.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-and-president-volodymyr-zelenskyy-of-ukraine-in-joint-press-conference/> (дата звернення: 21.11.2023)

78. The Miller Center. University of Virginia. URL : <https://millercenter.org/> (дата звернення: 17.11.2023)

79. The White House Historical Association. URL :
<https://www.whitehousehistory.org/presidential-inaugurations-the-inaugural-address>

(дата звернення: 20.11.2023)

SUMMARY

The master thesis focuses on translation peculiarities of American presidential speeches. The following research methods were used: the dictionary definition method, a comparative analysis of the original and translated texts to determine the peculiarities of the translation techniques application to achieve an adequate translation of the American presidents' speeches, method of selection and processing of language material, study and generalisation of theoretical aspects of translation. The aim of this paper is to determine the translation peculiarities of American presidential speeches by means of the analysis of the use of lexical and stylistic devices, as well as translation transformations on the material of Barack Obama's and Joe Biden's speeches. The following tasks will be addressed:

- 1) define the concept of "political speech", identify its types, and determine its functions;
- 2) examine the structure of a political speech;
- 3) define the concept of "translation" and determine its role in politics;
- 4) investigate the definition of the concept of "translational transformations" and explore their types;
- 5) analyse the translations of Barack Obama's and Joe Biden's speeches and determine translational transformations employed as techniques for creating an adequate translation into the Ukrainian language;
- 6) identify lexical and stylistic features of political speech;
- 7) determine the potential of metaphor in political speeches;
- 8) outline the peculiarities of teaching translation at higher education institutions;
- 9) develop a set of exercises for teaching translational transformations based on the speeches of American Presidents Barack Obama and Joe Biden.

Previous studies by I. V. Samoilova and O. V. Podvoiska have defined a political speech as a pre-prepared acute political address containing positive or negative assessments, justifications, specific facts, plans and the perspective of political

changes. The speech is the most effective means of gaining recognition and demonstrating leadership. American political communication researchers K. Kenski and K. H. Jamieson describe the speeches of American presidents as an important element of their actions and as the central function of the modern presidency – communication with the public. Speeches are used to mark important events, support legislative initiatives, or respond to tragedies or crises. The authors believe that speeches not only aim at persuading the audience but are also provide an opportunity to shape a broad American identity with common goals and interests.

It should be noted that O. V. Padalka identifies the following types of political speeches:

1) parliamentary speeches (focus on contrasting “beneficial-harmful”, clarifying the “correctness-incorrectness” of a certain action). For example, Barack Obama’s speech “Address to Congress on Health Care” from September 9, 2009;

2) pre-election speeches (aimed at retaining power and swaying voters to their side). For example, Barack Obama’s “Nominee Acceptance Speech at the Democratic National Convention” on September 6, 2012;

3) party speeches (focused on propaganda and putting forward one’s own ideas and goals). For example, Joe Biden’s “Speech at the Democratic National Convention” on August 20, 2020;

4) diplomatic speeches (not aimed at creating objections from the listeners). For example, Barack Obama’s “Address at Cairo University” on June 4, 2009;

5) congratulation speeches (formally dedicated to the theme of the event, but actually aimed at popularising the speaker’s goals and objectives). For example, Joe Biden’s speech “Congratulation of the 2021 Service to America Medals Honorees” on November 2, 2021;

6) festive speeches (have a ritual character and express general values and views). For example, Joe Biden’s “Christmas Address to the Nation” on December 22, 2022.

For a deeper understanding of the political speech as an important means of communication, it is necessary to refer to its structure, since it determines the

organisation and logical sequence of information in the speeches, which affects the perception of the president by the audience and the effectiveness of communication. We should mention three components of speech, considered in the article by I. P. Levchuk:

1. Introduction, where the speaker captures the audience's attention. Emphasizing their right to address a specific topic, the speaker highlights the importance of the theme and the subject of the speech.

2. Main part. The speaker uses historical facts to provide context, justify their viewpoint, and persuade the audience of the relevance of the topic. There may also be a transition from a general thesis to specific arguments or examples. The speaker might start by presenting specific facts, examples, or arguments and then draw conclusions or formulate a thesis based on these concrete examples. They may make comparisons with similar situations, alternative views, or other contrasting elements.

3. Conclusion. The speaker summarises the main ideas expressed in the main part. They express their thoughts on future events or the development of the discussed topic. Emotional aspects, such as gratitude, sympathy, or hope, may be used to strengthen the connection with the audience.

The British linguist and translation scholar P. Newmark interprets translation as the transfer of the meaning of the text in another language in such a way as to reflect the intention of the author of the text. Aristotle described human beings as a “political animal” who by their very nature tend to cooperate with one another due to their ability to speak and use complex language, which indicates their sociability. In this way, speech enables people to live together, creating laws that ensure both the survival of the community and the flourishing of the individual.

I. Korunets, who focused on the study of translation transformations, interprets them as “significant or minor changes in the structural form of language units that occur with the aim of achieving accuracy in translation”. We should also highlight such types of translation transformations identified by V. Loboda:

1. Lexical, which include transcription and transliteration, loan translation, lexical-semantic substitutions (concretisation, generalisation, meaning extension).

2. Grammatical, which includes literal translation, grammatical substitutions (substitutions of word forms, i.e., substitutions of numbers for nouns or tenses for verbs, parts of speech, parts of sentences), division and combining of sentences.

3. Lexical-grammatical, which include descriptive translation, antonymic translation and compensation.

Talking about transformations analysis of the original and translation of the Barack Obama's and Joe Biden's speeches, we must say that various translation transformations can be applied to achieve an adequate translation. The language of politics is filled with professional terminology, proper names, phraseological units, idioms and metaphors, for which translation is not enough, or it is simply impossible to find an equivalent. The use of such transformations as loan translation, transcoding, descriptive translation, antonymic translation, concretization, substitution, sentence division and union, deletion and addition can be seen. The combination of several transformations in one sentence is also noticeable, which helps to fully convey the idea expressed in the original language, while preserving its original meaning and form.

Lexis plays an important role in political speeches because it is a key tool for expressing the ideas, beliefs, and strategies of political leaders. Using precise and persuasive words helps to formulate ideas and attract the attention of the audience. In addition, vocabulary management allows politicians to adapt their messages to different audiences, taking into account socio-cultural factors and peculiarities of perception. Defining lexical devices in political speeches I. V. Samoilova and O. V. Podvoiska mention the use of professional political terminology and bookish words, clichés, phraseological expressions, abbreviations, acronyms and proper names.

H. Sharkova and N. Karpenko believe that one of the most common ways to translate terminology is to look up dictionary equivalents, apply transcoding or descriptive translation. According to O. J. Herasymenko and M. I. Uholkova, there are various approaches to translating phraseological expressions, such as translation based on an existing English phrase, with the absolute or relative equivalents, or through monoequivalents or descriptive translation. N. Rybko mentions several methods for

translating proper names, including transcription, transliteration, transposition, or loan translation.

Stylistic devices play an important role in the speech of a politician because they not only give expressiveness to a political speech but also enhance emotional charge and persuasiveness, contributing to the emotional and aesthetic impact on listeners. O. V. Reshetar highlights in his article such stylistic features of political speeches as the use of metaphors, epithets, comparisons, personification, inversion, antithesis, allusion, and metonymy.

Researchers J. Chernova and F. Aliieva distinguish the following approaches to the translation of metaphors: 1) literal translation; 2) translation based on the same image; 3) translation based on another image; 4) translation using a non-metaphorical explanation; 5) translation using the preservation of a metaphorical image, but with an addition that would explain the information; 6) descriptive translation.

T. A. Paliei highlights the following ways of translating epithets: 1) by adjectives; 2) using a word combination; 3) omission of epithets; 4) by nouns; 5) by adverbs; 6) by verbs.

K. V. Parkhomenko mentions the following strategies for translating comparisons: 1) literal translation; 2) replacement of the comparative construction of the source language by the construction of the translation language; 3) partial translation of the image of comparison; 4) translation with preservation of the construction of comparison and explanation of the phenomenon; 5) replacement of the comparative structure and image with a more understandable one for the recipients; 6) omission of comparison.

A. A. Bezvenyuk and N. V. Stryuk rely in their study on the following approaches to the translation of metonymy: 1) a complete translation in which the structure is preserved, and the meaning is fully conveyed; 2) semantic transformation, which is used in the absence of counterparts to express a metonymic image; 3) metonymic replacement, replacement of a remote concept with a more specific or direct expression to preserve the semantic connection in the translation.

According to P. Chilton, metaphor has long been a central element of political rhetoric. One of the main reasons why politicians use metaphors in their speeches is that they want to evoke an emotional response that can affect the attitude towards the politician and make it stick in the listener's memory. According to the scientist's research, politicians who used numerous metaphors were perceived as more charismatic, and their speeches were more inspiring

In the methodical part of our research, we identify the peculiarities of teaching translation in higher education institutions, which is an important and responsible process aimed at the development of students' translation competence and skills. It is important to provide students with the opportunity for active participation and independence, to develop their responsibility, and to offer real translation experience. Practical exercises in classes should simulate authentic translation tasks, with teachers taking into account the potential difficulties that students may encounter. Successful teaching of translation requires a comprehensive approach, involving various methods, and a careful consideration of students' needs and capabilities.

To sum up, translation transformations serve as a crucial tool for making political texts accessible to a broader audience. The main thing in translating political speeches is to be aware of political situation, pay attention to lexical and stylistic devices. Certain terms and expressions may carry unique political meanings, and the translator must select equivalents that preserve the intended sense. The goal is to maintain the communicative impact of the speech while ensuring it aligns with the linguistic, stylistic and cultural expectations of the audience.

Key words: political speech, translation, lexical and stylistic devices, transformations, analysis, teaching.

ДОДАТКИ

Додаток А

Інавгураційна промова Барака Обами від 20 січня 2009 р.

I stand here today humbled by the task before us, grateful for the trust you have bestowed, mindful of the sacrifices borne by our ancestors. I thank President Bush for his service to our nation, as well as the generosity and cooperation he has shown throughout this transition.

Forty-four Americans have now taken the presidential oath. The words have been spoken during rising tides of prosperity and the still waters of peace. Yet, every so often the oath is taken amidst gathering clouds and raging storms. At these moments, America has carried on not simply because of the skill or vision of those in high office, but because We the People have remained faithful to the ideals of our forbearers, and true to our founding documents.

So it has been. So it must be with this generation of Americans.

That we are in the midst of crisis is now well understood. Our nation is at war, against a far-reaching network of violence and hatred. Our economy is badly weakened, a consequence of greed and irresponsibility on the part of some, but also our collective failure to make hard choices and prepare the nation for a new age. Homes have been lost; jobs shed; businesses shuttered. Our health care is too costly; our schools fail too many; and each day brings further evidence that the ways we use energy strengthen our adversaries and threaten our planet.

These are the indicators of crisis, subject to data and statistics. Less measurable but no less profound is a sapping of confidence across our land – a nagging fear that America’s decline is inevitable, and that the next generation must lower its sights. Today I say to you that the challenges we face are real. They are serious and they are many. They will not be met easily or in a short span of time. But know this, America – they will be met.

On this day, we gather because we have chosen hope over fear, unity of purpose over conflict and discord.

On this day, we come to proclaim an end to the petty grievances and false promises, the recriminations and worn out dogmas, that for far too long have strangled our politics.

We remain a young nation, but in the words of Scripture, the time has come to set aside childish things. The time has come to reaffirm our enduring spirit; to choose our better history; to carry forward that precious gift, that noble idea, passed on from generation to generation: the God-given promise that all are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness.

In reaffirming the greatness of our nation, we understand that greatness is never a given. It must be earned. Our journey has never been one of short-cuts or settling for less. It has not been the path for the faint-hearted – for those who prefer leisure over work, or seek only the pleasures of riches and fame. Rather, it has been the risk-takers, the doers, the makers of things – some celebrated but more often men and women obscure in their labor, who have carried us up the long, rugged path towards prosperity and freedom.

For us, they packed up their few worldly possessions and traveled across oceans in search of a new life.

For us, they toiled in sweatshops and settled the West; endured the lash of the whip and plowed the hard earth.

For us, they fought and died, in places like Concord and Gettysburg; Normandy and Khe Sahn.

Time and again these men and women struggled and sacrificed and worked till their hands were raw so that we might live a better life. They saw America as bigger than the sum of our individual ambitions; greater than all the differences of birth or wealth or faction.

This is the journey we continue today. We remain the most prosperous, powerful nation on Earth. Our workers are no less productive than when this crisis began. Our minds are no less inventive, our goods and services no less needed than they were last

week or last month or last year. Our capacity remains undiminished. But our time of standing pat, of protecting narrow interests and putting off unpleasant decisions – that time has surely passed. Starting today, we must pick ourselves up, dust ourselves off, and begin again the work of remaking America.

For everywhere we look, there is work to be done. The state of the economy calls for action, bold and swift, and we will act – not only to create new jobs, but to lay a new foundation for growth. We will build the roads and bridges, the electric grids and digital lines that feed our commerce and bind us together. We will restore science to its rightful place, and wield technology's wonders to raise health care's quality and lower its cost. We will harness the sun and the winds and the soil to fuel our cars and run our factories. And we will transform our schools and colleges and universities to meet the demands of a new age. All this we can do. And all this we will do.

Now, there are some who question the scale of our ambitions – who suggest that our system cannot tolerate too many big plans. Their memories are short. For they have forgotten what this country has already done; what free men and women can achieve when imagination is joined to common purpose, and necessity to courage.

What the cynics fail to understand is that the ground has shifted beneath them – that the stale political arguments that have consumed us for so long no longer apply. The question we ask today is not whether our government is too big or too small, but whether it works – whether it helps families find jobs at a decent wage, care they can afford, a retirement that is dignified. Where the answer is yes, we intend to move forward. Where the answer is no, programs will end. And those of us who manage the public's dollars will be held to account – to spend wisely, reform bad habits, and do our business in the light of day – because only then can we restore the vital trust between a people and their government.

Nor is the question before us whether the market is a force for good or ill. Its power to generate wealth and expand freedom is unmatched, but this crisis has reminded us that without a watchful eye, the market can spin out of control – and that a nation cannot prosper long when it favors only the prosperous. The success of our economy has always depended not just on the size of our Gross Domestic Product, but

on the reach of our prosperity; on our ability to extend opportunity to every willing heart – not out of charity, but because it is the surest route to our common good.

As for our common defense, we reject as false the choice between our safety and our ideals. Our Founding Fathers, faced with perils we can scarcely imagine, drafted a charter to assure the rule of law and the rights of man, a charter expanded by the blood of generations. Those ideals still light the world, and we will not give them up for expedience's sake. And so to all other peoples and governments who are watching today, from the grandest capitals to the small village where my father was born: know that America is a friend of each nation and every man, woman, and child who seeks a future of peace and dignity, and that we are ready to lead once more.

Recall that earlier generations faced down fascism and communism not just with missiles and tanks, but with sturdy alliances and enduring convictions. They understood that our power alone cannot protect us, nor does it entitle us to do as we please. Instead, they knew that our power grows through its prudent use; our security emanates from the justness of our cause, the force of our example, the tempering qualities of humility and restraint.

We are the keepers of this legacy. Guided by these principles once more, we can meet those new threats that demand even greater effort – even greater cooperation and understanding between nations. We will begin to responsibly leave Iraq to its people, and forge a hard-earned peace in Afghanistan. With old friends and former foes, we will work tirelessly to lessen the nuclear threat, and roll back the specter of a warming planet. We will not apologize for our way of life, nor will we waver in its defense, and for those who seek to advance their aims by inducing terror and slaughtering innocents, we say to you now that our spirit is stronger and cannot be broken; you cannot outlast us, and we will defeat you.

For we know that our patchwork heritage is a strength, not a weakness. We are a nation of Christians and Muslims, Jews and Hindus and non-believers. We are shaped by every language and culture, drawn from every end of this Earth; and because we have tasted the bitter swill of civil war and segregation, and emerged from that dark chapter stronger and more united, we cannot help but believe that the old hatreds shall

someday pass; that the lines of tribe shall soon dissolve; that as the world grows smaller, our common humanity shall reveal itself; and that America must play its role in ushering in a new era of peace.

To the Muslim world, we seek a new way forward, based on mutual interest and mutual respect. To those leaders around the globe who seek to sow conflict, or blame their society's ills on the West, know that your people will judge you on what you can build, not what you destroy. To those who cling to power through corruption and deceit and the silencing of dissent, know that you are on the wrong side of history; but that we will extend a hand if you are willing to unclench your fist.

To the people of poor nations, we pledge to work alongside you to make your farms flourish and let clean waters flow; to nourish starved bodies and feed hungry minds. And to those nations like ours that enjoy relative plenty, we say we can no longer afford indifference to suffering outside our borders; nor can we consume the world's resources without regard to effect. For the world has changed, and we must change with it.

As we consider the road that unfolds before us, we remember with humble gratitude those brave Americans who, at this very hour, patrol far-off deserts and distant mountains. They have something to tell us today, just as the fallen heroes who lie in Arlington whisper through the ages. We honor them not only because they are guardians of our liberty, but because they embody the spirit of service; a willingness to find meaning in something greater than themselves. And yet, at this moment – a moment that will define a generation – it is precisely this spirit that must inhabit us all. For as much as government can do and must do, it is ultimately the faith and determination of the American people upon which this nation relies. It is the kindness to take in a stranger when the levees break, the selflessness of workers who would rather cut their hours than see a friend lose their job which sees us through our darkest hours. It is the firefighter's courage to storm a stairway filled with smoke, but also a parent's willingness to nurture a child, that finally decides our fate.

Our challenges may be new. The instruments with which we meet them may be new. But those values upon which our success depends – hard work and honesty,

courage and fair play, tolerance and curiosity, loyalty and patriotism – these things are old. These things are true. They have been the quiet force of progress throughout our history. What is demanded then is a return to these truths. What is required of us now is a new era of responsibility – a recognition, on the part of every American, that we have duties to ourselves, our nation, and the world, duties that we do not grudgingly accept but rather seize gladly, firm in the knowledge that there is nothing so satisfying to the spirit, so defining of our character, than giving our all to a difficult task.

This is the price and the promise of citizenship.

This is the source of our confidence – the knowledge that God calls on us to shape an uncertain destiny.

This is the meaning of our liberty and our creed – why men and women and children of every race and every faith can join in celebration across this magnificent mall, and why a man whose father less than sixty years ago might not have been served at a local restaurant can now stand before you to take a most sacred oath.

So let us mark this day with remembrance, of who we are and how far we have traveled. In the year of America’s birth, in the coldest of months, a small band of patriots huddled by dying campfires on the shores of an icy river. The capital was abandoned. The enemy was advancing. The snow was stained with blood. At a moment when the outcome of our revolution was most in doubt, the father of our nation ordered these words be read to the people:

“Let it be told to the future world...that in the depth of winter, when nothing but hope and virtue could survive...that the city and the country, alarmed at one common danger, came forth to meet [it].”

America. In the face of our common dangers, in this winter of our hardship, let us remember these timeless words. With hope and virtue, let us brave once more the icy currents, and endure what storms may come. Let it be said by our children’s children that when we were tested we refused to let this journey end, that we did not turn back nor did we falter; and with eyes fixed on the horizon and God’s grace upon us, we carried forth that great gift of freedom and delivered it safely to future generations.

Thank you. God bless you. And may God bless the United States of America.

Додаток Б

Інавгураційна промова Джо Байдена від 20 січня 2021 р.

Chief Justice Roberts, Vice President Harris, Speaker Pelosi, Leader Schumer, Leader McConnell, Vice President Pence, distinguished guests, and my fellow Americans. This is America's day. This is democracy's day. A day of history and hope. Of renewal and resolve. Through a crucible for the ages America has been tested anew and America has risen to the challenge.

Today, we celebrate the triumph not of a candidate, but of a cause, the cause of democracy. The will of the people has been heard and the will of the people has been heeded. We have learned again that democracy is precious. Democracy is fragile. And at this hour, my friends, democracy has prevailed.

So now, on this hallowed ground where just days ago violence sought to shake this Capitol's very foundation, we come together as one nation, under God, indivisible, to carry out the peaceful transfer of power as we have for more than two centuries.

We look ahead in our uniquely American way – restless, bold, optimistic – and set our sights on the nation we know we can be and we must be.

I thank my predecessors of both parties for their presence here. I thank them from the bottom of my heart. You know the resilience of our Constitution and the strength of our nation. As does President Carter, who I spoke to last night but who cannot be with us today, but whom we salute for his lifetime of service.

I have just taken the sacred oath each of these patriots took — an oath first sworn by George Washington. But the American story depends not on any one of us, not on some of us, but on all of us. On “We the People” who seek a more perfect Union.

This is a great nation and we are a good people. Over the centuries through storm and strife, in peace and in war, we have come so far. But we still have far to go.

We will press forward with speed and urgency, for we have much to do in this winter of peril and possibility. Much to repair. Much to restore. Much to heal. Much to build. And much to gain.

Few periods in our nation's history have been more challenging or difficult than the one we're in now. A once-in-a-century virus silently stalks the country. It's taken as many lives in one year as America lost in all of World War II. Millions of jobs have been lost. Hundreds of thousands of businesses closed.

A cry for racial justice some 400 years in the making moves us. The dream of justice for all will be deferred no longer. A cry for survival comes from the planet itself. A cry that can't be any more desperate or any more clear. And now, a rise in political extremism, white supremacy, domestic terrorism that we must confront and we will defeat.

To overcome these challenges – to restore the soul and to secure the future of America – requires more than words. It requires that most elusive of things in a democracy: Unity. Unity.

In another January in Washington, on New Year's Day 1863, Abraham Lincoln signed the Emancipation Proclamation. When he put pen to paper, the President said, "If my name ever goes down into history it will be for this act and my whole soul is in it." My whole soul is in it.

Today, on this January day, my whole soul is in this: Bringing America together. Uniting our people. And uniting our nation. I ask every American to join me in this cause.

Uniting to fight the common foes we face: Anger, resentment, hatred. Extremism, lawlessness, violence. Disease, joblessness, hopelessness. With unity we can do great things. Important things.

We can right wrongs. We can put people to work in good jobs. We can teach our children in safe schools. We can overcome this deadly virus. We can reward work, rebuild the middle class, and make health care secure for all. We can deliver racial justice. We can make America, once again, the leading force for good in the world.

I know speaking of unity can sound to some like a foolish fantasy. I know the forces that divide us are deep and they are real. But I also know they are not new.

Our history has been a constant struggle between the American ideal that we are all created equal and the harsh, ugly reality that racism, nativism, fear, and demonization have long torn us apart. The battle is perennial. Victory is never assured.

Through the Civil War, the Great Depression, World War, 9/11, through struggle, sacrifice, and setbacks, our “better angels” have always prevailed. In each of these moments, enough of us came together to carry all of us forward. And, we can do so now.

History, faith, and reason show the way, the way of unity. We can see each other not as adversaries but as neighbors. We can treat each other with dignity and respect. We can join forces, stop the shouting, and lower the temperature.

For without unity, there is no peace, only bitterness and fury. No progress, only exhausting outrage. No nation, only a state of chaos. This is our historic moment of crisis and challenge, and unity is the path forward.

And, we must meet this moment as the United States of America. If we do that, I guarantee you, we will not fail. We have never, ever, ever failed in America when we have acted together.

And so today, at this time and in this place, let us start afresh. All of us. Let us listen to one another. Hear one another. See one another. Show respect to one another. Politics need not be a raging fire destroying everything in its path. Every disagreement doesn't have to be a cause for total war.

And, we must reject a culture in which facts themselves are manipulated and even manufactured. My fellow Americans, we have to be different than this. America has to be better than this. And, I believe America is better than this. Just look around.

Here we stand, in the shadow of a Capitol dome that was completed amid the Civil War, when the Union itself hung in the balance. Yet we endured and we prevailed. Here we stand looking out to the great Mall where Dr. King spoke of his dream. Here we stand, where 108 years ago at another inaugural, thousands of protestors tried to block brave women from marching for the right to vote.

Today, we mark the swearing-in of the first woman in American history elected to national office – Vice President Kamala Harris. Don't tell me things can't change.

Here we stand across the Potomac from Arlington National Cemetery, where heroes who gave the last full measure of devotion rest in eternal peace.

And here we stand, just days after a riotous mob thought they could use violence to silence the will of the people, to stop the work of our democracy, and to drive us from this sacred ground. That did not happen. It will never happen. Not today. Not tomorrow. Not ever.

To all those who supported our campaign I am humbled by the faith you have placed in us.

To all those who did not support us, let me say this: Hear me out as we move forward. Take a measure of me and my heart. And if you still disagree, so be it. That's democracy. That's America. The right to dissent peaceably, within the guardrails of our Republic, is perhaps our nation's greatest strength.

Yet hear me clearly: Disagreement must not lead to disunion. And I pledge this to you: I will be a President for all Americans. I will fight as hard for those who did not support me as for those who did.

Many centuries ago, Saint Augustine, a saint of my church, wrote that a people was a multitude defined by the common objects of their love. What are the common objects we love that define us as Americans? I think I know. Opportunity. Security. Liberty. Dignity. Respect. Honor. And, yes, the truth.

Recent weeks and months have taught us a painful lesson. There is truth and there are lies. Lies told for power and for profit. And each of us has a duty and responsibility, as citizens, as Americans, and especially as leaders – leaders who have pledged to honor our Constitution and protect our nation – to defend the truth and to defeat the lies.

I understand that many Americans view the future with some fear and trepidation. I understand they worry about their jobs, about taking care of their families, about what comes next. I get it. But the answer is not to turn inward, to retreat into competing factions, distrusting those who don't look like you do, or worship the way you do, or don't get their news from the same sources you do.

We must end this uncivil war that pits red against blue, rural versus urban, conservative versus liberal. We can do this if we open our souls instead of hardening our hearts. If we show a little tolerance and humility. If we're willing to stand in the other person's shoes just for a moment. Because here is the thing about life: There is no accounting for what fate will deal you. There are some days when we need a hand. There are other days when we're called on to lend one. That is how we must be with one another.

And, if we are this way, our country will be stronger, more prosperous, more ready for the future.

My fellow Americans, in the work ahead of us, we will need each other. We will need all our strength to persevere through this dark winter. We are entering what may well be the toughest and deadliest period of the virus. We must set aside the politics and finally face this pandemic as one nation. I promise you this: as the Bible says weeping may endure for a night but joy cometh in the morning. We will get through this, together

The world is watching today. So here is my message to those beyond our borders: America has been tested and we have come out stronger for it. We will repair our alliances and engage with the world once again. Not to meet yesterday's challenges, but today's and tomorrow's. We will lead not merely by the example of our power but by the power of our example. We will be a strong and trusted partner for peace, progress, and security.

We have been through so much in this nation. And, in my first act as President, I would like to ask you to join me in a moment of silent prayer to remember all those we lost this past year to the pandemic. To those 400,000 fellow Americans – mothers and fathers, husbands and wives, sons and daughters, friends, neighbors, and co-workers. We will honor them by becoming the people and nation we know we can and should be.

Let us say a silent prayer for those who lost their lives, for those they left behind, and for our country. Amen.

This is a time of testing. We face an attack on democracy and on truth. A raging virus. Growing inequity. The sting of systemic racism. A climate in crisis. America's role in the world. Any one of these would be enough to challenge us in profound ways. But the fact is we face them all at once, presenting this nation with the gravest of responsibilities.

Now we must step up. All of us. It is a time for boldness, for there is so much to do. And, this is certain. We will be judged, you and I, for how we resolve the cascading crises of our era. Will we rise to the occasion? Will we master this rare and difficult hour? Will we meet our obligations and pass along a new and better world for our children?

I believe we must and I believe we will. And when we do, we will write the next chapter in the American story. It's a story that might sound something like a song that means a lot to me. It's called "American Anthem" and there is one verse stands out for me:

"The work and prayers of centuries have brought us to this day

What shall be our legacy? What will our children say? Let me know in my heart. When my days are through. America. America. I gave my best to you."

Let us add our own work and prayers to the unfolding story of our nation. If we do this then when our days are through our children and our children's children will say of us they gave their best. They did their duty. They healed a broken land.

My fellow Americans, I close today where I began, with a sacred oath. Before God and all of you I give you my word. I will always level with you. I will defend the Constitution. I will defend our democracy. I will defend America. I will give my all in your service thinking not of power, but of possibilities. Not of personal interest, but of the public good.

And together, we shall write an American story of hope, not fear. Of unity, not division. Of light, not darkness. An American story of decency and dignity. Of love and of healing. Of greatness and of goodness. May this be the story that guides us. The story that inspires us. The story that tells ages yet to come that we answered the call of history. We met the moment.

That democracy and hope, truth and justice, did not die on our watch but thrived. That our America secured liberty at home and stood once again as a beacon to the world. That is what we owe our forebearers, one another, and generations to follow.

So, with purpose and resolve we turn to the tasks of our time. Sustained by faith. Driven by conviction. And, devoted to one another and to this country we love with all our hearts.

May God bless America and may God protect our troops. Thank you, America.